

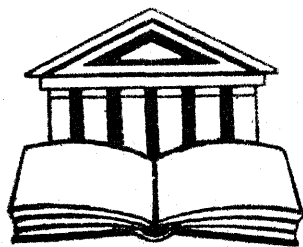
Aareng

2

X AASTAKÄIK

1 9 3 6

SISU:

24. veebruar.

Jaan Rummo — Noorsookasvatustöö ja noorte organiseerimine.

Eero Salola — Deklamatsioonist ja kõnetehnikast.

Seltside töömalt.

Maateater.

Ajakirjandusest.

Kirjanduslik ringvaade.

Kroonika.

Eesti Haridusliidu teated.

Uusi raamatuid.

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

A/S. "TEKLA"

Peakontor: Tallinn, Suur Karja 15
Kodukeskjaam tel. 448-18
Juhatus „ 474-31

RIIDEÄRID

TALLINN, Suur Karja 15, tel. 445-23.

TALLINN, Valli 10, tel. 468-02.

Haapsalu, Ehte 2, tel. 1-57.

Kuressaare, Kauba 2, tel. 72.

Mustvee, Tartu 15, tel. 62.

Narva, Peetri pl. 2, tel. 2-38.

Petseri, Kaubarida 6/7, tel. 1-17.

Pärnu, Vee ja Pika tän. nurgal, tel. 1-10.

Rakvere, Turuplats, tel. 2-85.

Valga, Kesk 14, tel. 26.

Viljandi, Tartu 6-a, tel. 2-40.

Võru, Jüri 5-a, tel. 1-26.

Müügil kindlate hindadega järgmiste kodumaa vabrikute kaubad:

**Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A/S-i
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri OÜ-se
Sindi Tekstiilvabrikute Ühisuse
OÜ. Eesti Niidivabriku**

Välismaa kauba tarvitamisel voolab meie raha üle piiri,
suureneb järjesttötute arv, jääb vaeseks maa ja rahvas!

Ostes kodumaa kaupa vähendame tööpuudust!

A R E N G

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 2. 20. VEEBRUARIL 1936.

IV (X) AASTAKÄIK

24. veebruar.

Iga rahvuslikule eneseteadvusele ärganud rahva suurimaks ideaaliks on olla ise oma käekäigu ja saatuse juhtija. Sellist teistest rahvastest sõltumatut omaenese elukorraldust võimaldab ainult kõrgeim ühiskondlikkudest vormidest — riiklik iseseisvus. Seepärast on päev, mil saavutatakse see iseseisvus, suurim iga iseseisvat riiklikku elu elava rahva ajaloos. Tähtpäevade ja pühade hulgas, mida keegi rahvas aasta jooksul pühitseb, kuulub esi- ja aukoht sellele päevale, mil mälestatakse riikliku iseseisvuse sündi.

Meile on selliseks päevaks 24. veebruar. See päev tähendab meie rahvale muistsetes võitlustes kaotsiläänud vabaduse tagasitulekut, tasu sajandeid kestnud kannatuste eest, oma peremehe-õiguste tagasivõitmist, ärkamist rasket ja painajalikust unest; see tähendab vabanemist võõraste alandavast käskimisest, selja sirgu ajamist oma maal oma päikese poole — vaba rahva vaba ja iseteadliku kodanikuna. Ja mis peaasi: see tähendab võimalust rajada oma maakamaral selline elukorraldus, mille ainukeseks sihiks on meie rahva hüvang, ei kellelegi muule kui sellele rahvale tee avardamine päikesepaistelisesse tulevikku.

24. veebruar koondab endasse nii minevikumured kui tuleviku rõõmsad lootused. Nagu valguseläätas murduvad selles päevas sünged mineviku mälestused heledateks tulevikulootuste kiirteks, mis soojendavad meie südameid ja lisandavad elujulgust.

Eelolev 24. veebruar on lisaks kõigele muule seoses veel kahe käesoleva ajajärgu suurema rahvusliku üritusega. See on kõigepealt ajaliseks piiripunktiks ajavahemikule, mille kestes pühendasime väärilist tähelepanu oma rahvusliku enesemääramise ja võitluste tähtsamale vahendile — raamatule. Teiseks tahame sellest päevast peale alustada riikliku elu juhtimise ümberkorraldamist, et vältida hädaohte, mis meid võivad ähvardada tulevikus.

Nii üks kui teine neist üritusist on täielises kooskõlas 24. veebruari mõttega. Nii üks kui teine neist rõhutavad omakorda seda, et 24. veebruar ei ole ainult harilik mälestuspäev, vaid alaliselt hõõguv tulipunkt, kuhu koonduvad nii mineviku mälestused kui ka tuleviku väljavaated meie rahva elus. See päev manitseb meid õppima minevikukogemusi, et leida õiget teed tulevikku. See on päev arupidamiseks, kokkuvõtete tegemiseks, hindamiseks ja uute teede rajamiseks. Aga see päev õigustab meid tundma ka suurt ja võltsimata rõõmu meie rahva siinamaalseist saavutustest, omaenese jõuküllusest, see päev kannustab meid uute võitluste ja võitude teedele.

24. veebruar koondab endasse kogu meie mineviku ja tuleviku. Seepärast on ja jääb see päev suurimaks päevaks meie rahva ja riigi elus.

Noorsookasvatustöö ja noorte organiseerimine.

Jaak Rummo.

Möödunud aasta lõpu eel osutas meie avalik arvamus elavat huvi noorsookasvatuse ja noorte organiseerimise küsimuste vastu. Hilisemad poliitilised sündmused nihutasid tähelepanu vahepeal teisele ja nüüd tundub, nagu oleks noorte küsimus kaotanud oma esialgse akuutsuse. Pealegi tunnustas rida nimekaid ja autoriteetseid kooli- ning seltskonnategelasi läinud aasta lõpul ühes pedagoogilises nädalalehes noorte organiseerimise senised tulemused (vastuses sellekohasele ankeedile) rahuldavaks ja küsimuse senise arenemiskäigu normaalseks. Sellest noorsooga oma igapäevase töö juures alalises kokkupuutes olevate tegelaste arvamusel peaks võima järeldada, nagu ei oleks põhjust uuesti tagasi tulla selle küsimuse juurde.

Kui käesolevad read sõnandavad olla asjast vastupidisel arvamusel, siis seda kartusest, et noorte organiseerimise küsimuse päevakorrade toojad ja nendele vastuvaitlejad on mõelnud kumbki eriasjast ja kõnelnud erikeeli. Segadus algas juba sellest, et poleemika raskuspunkt kaldus kohe alguses välistele vormiküsimustele, eriti aga küsimusele, kas organiseerimine peab olema vabatahtlik või sundlik. Selle viimase ümber vaidlused peamiselt keerlesidki ja uute päevasündmuste pealetulek lõpetas vaidlused enne, kui need jõudsidki asja sisulise külje käsitlemiseni. Ja nii jäigi küsimus lahenduse poolele teele, õigemini — alles päris algusse. Kas ajutiselt või pikemaks ajaks?

Allakirjutanu arvates tohiks see peatus olla ainult ajutine. Mitte seepärast, et meie noorsoo juures oleks midagi selliselt korrast ära, et selle tagajärjel oleks oodata mingit katastroofi. Veel vähem juurdub see arvamus väheses lugupidamises noorte senise organiseerimistöö suurte pingutuste ja silmapaistva edu vastu. Käesolevate ridade kirjutajale ei ole ta elus olnud midagi vastumeelsemat, kui kuulata nende hädaldamisi, kes igas noorte eluavalduses näevad viimsepäeva märke ja näevad järeltulevat põlve alati enesest halvemana („vaat, kuidas ikka meie!“ ..) —

kes aga seejuures unustavad, et samasugused hädaldajad eelnenud põlvest mõtlesid ja ütlesid neist enestest täpselt sedasama. Ja seniste noorte organiseerimistöö tulemuste suhtes on sunnitud iga asjasse tõeliselt pühendatu kübarat kergitama tegelaste ees, kes suurest huvist ja armastusest asja vastu on saatnud korda suure töö ja ületanud seejuures suuri pingutusi nõudvaid raskusi — ilma, et ühiskond neile seejuures oleks pakku nud nimetamisväärsematki tuge.

Mitte seepärast ei vaja noorsoo kasvatuse ja noorte organiseerimise küsimus uut ja põhjalikumat kaalumist, et meie noorsugu oleks halb, vaid seepärast, et ajasund nõuab talt, et ta oleks veel p a r e m. Mitte, et noorte organiseerimise alal oleks seni tehtud vähe, vaid et olukord, milles elame, nõuab käskivalt mitmekordselt r o h k e m!

Ei tarvitse olla mingi läbinägija ega prohvet, et selles veenduda. Tarvitseb ainult avasilmi vaadata enese ümber — ka üle aia —, katsuda mõnes üldjooneski kujutleda meie homset päeva ja tajuda reaalselt pinda meie jalge all. Ja seejuures meenutada, et see pind meie jalge all jääb alaliselt „tormatud ja piiratud“ maaks — ka tulevikus. Ja siis mõistame, et oleme võitnud küll palju, aga ega uued raskused ei jää tulemata. Meile saab selgeks, et meie olukord nõuab meilt ja meie noorilt nii täna kui homme „raudset tahet ja terasest närve“. Mitmekordselt enam, kui seda meie idanaabri noorilt, kust see lööksõna pärit ja kus selle elluviimiseks rakendatakse kordkorralt ikka enam kapitale, asutusi, organisatsioone — teadusemehi, kirjanikke, kunstnikke ja haridustegelasi. — Vaevalt usub meist keegi veel tänapäeval, et e d e l a s t k i tuleb ainult vihma, lund ja — kultuuri, vaid palju ebameeldivamatki; ja seejuures on meil olnud võimalusi küllalt kuulda, milliseid lootusi seal rajatakse noortele, ja mis seal tehakse, et need lootused täituksid.

Kõike seda meeles pidades ei ole kunagi küllalt tähelepanust, mida meie pühendame oma noortele ja nende kasvatamisküsimustele.

Samal põhjusel ei piisa meile kunagi sel alal olukorrast, mis oleks ainult rahuldav ja normaalne — meile on ainult v ä g a h e a küllaldane. Sellest aga oleme praegu veel väga kaugel.

Kui kõneleme enesekaitse tarbe rõhutamist noorsookasvatuses, siis mõtleme esijoones kehalise vastupidavuse kasvatamist ja sõjalist väljaõpet. Muidugi kuuluvad need mõlemad sinna ja on hea, et meil sel alal on arenenud juba süsteemipärane tegevus, mis ühtelugu täieneb ja tiheneb. Kuid sinna kuulub veel palju muudki, millele mitte alati ei vaadata riikliku iseseisvuse ja selle kaitse vaatenurgast või millest mitte alati ei tõmmata sellekohaseid konsekvantse. Ma mõtlen nimelt noorte vaimsete ja oskuslike võimete arendamist igapäevaseks eluks, tööks ja tegevuseks, mida kaldutakse endiste aegade harjumuste kohaselt tihti pidama noorte eneste ja nende vanemate eraasjaks, millega ühiskonnal ei tarvitse olla mingit tegu.

Et selline vaade asjale on tänapäevases ühiskonnas ja eriti meie oludes põhjalikult ekslik, seda mõistab iga ühiskondlikult mõtlev inimene. Meid on ju vähe, ja ruum, milles asume, ei ole ainult armas meile, vaid väga ihaldatav ka teistele. Suudame oma kodu hoida ja selles vabadena elada ainult niikaua, kui igaüks meist on omal kohal ja on võimeline täitma temale kuuluvat ülesannet. Meil ei ole tühjendamataid inimjõudude reserve, meil peaks olema äärmiselt hinnas iga üksik rahvaliige. Veel suuremas hinnas on meil iga anne, iga kasulik oskus ja võime.

Saame oma kohta siin päikese all pidada endale ainult siis, kui iga meie rahva liige leiab ühiskondlikult kasulikku ja tema eluvõimalusi kindlustavat rakendust, kui iga loov jõud, ühiskondlikult kasulik anne ja võime leiab väljaarendamist ja tarbekohast kasutamist. Vastasel korral tallataks meid varem või hiljem jalge alla — olgu see siis sõjalises, majanduslikus, poliitilises või vaimses võitluses.

„See kõik ei ole ju mingi uudis“, võidaks öelda, „seda on korratud juba tuhandeid kordi“. Muidugi ei ole see mingi uudis. Kuid korrata tuleb seda ometi ja veel enam — nii-

kaua, kui sellest tõsiasiast on tehtud kõik tarvilikud järeldused.

Sellest tulevad teha tarvilikud järeldused esijoones noorsoo kasvatuse küsimuses. Meie tuleviku võti on ju nende käes. Ja tulevik nõuab neilt kõigi märkide kohaselt rohkem, kui on nõutud meilt. Ja seepärast peavadki meie noored olema p a r e m a d kui meie ise.

Rahulduse ja isegi uhkusetundega võime öelda oma noortele, et neile on omariikluse päevil saanud osaks enam hoolitsemist ja päikesevalgust, kui seda on olnud kõigil eelnenud põlvedel kokku võõraste valitsuse all. Ometi ei tohi me hetkekski unustada seda, et kõigest sellest ei ole ometi veel küllalt õnnistusttoova omariikluse säilitamiseks tulevastele põlvedele.

Kõigi meie rahva noorte positiivsete jõudude avastamine ja otstarbekohane väljaarendamine on mõeldav ainult sihiteadliku kava ja süsteemi alusel. Ons meil selline kava? Sihiteadlik rahvuspoliitiline noorsookasvatuse kava peaks suunama kõik oma teed ja vahendid ühisele eesmärgile, mis peaks andma vastuse küsimusele: m i d a nõuab meie asupaik, meie võimalused ja aeg meie tulevaselt kodanikult — nii hästi rahvuspoliitiliste kaalutluste, ühiskondliku huvi kui isikliku hüvangu seisukohalt? — Kas meil on vastus sellele küsimusele, kas oleme ü r i t a n u d k i sellele vastata?

Sihiteadlikult ülesehitatud noorsookasvatuse kava peaks haarama noore arenemistekonna kogu ulatuses, see peaks sisaldama noorte arenemist soodustavate asutuste ja organisatsioonide kokkukõlastatud astmestiku tervikuna ja lünkadeta. Kava teostamine eeldab meie noorte materjali põhjalikku tundmist ja asjatundlikku iga noore juhtimist t e m a omaduste- ja võimete-kohast teed mööda t e m a jõu- ja võimete kohase paigani ühiskonnas.

Mõte sellisest kavast, eriti aga selle teostamisvõimalusist, võiks tunduda esimesel pilgul utoopiana. Ja viljatu unistus olekski juba lähemas tulevikus loota igakülgsest viimisteldud i d e a a l s e t kava ühes kõigi selle teostamiseks kasutada olevate reaalsete võimalustega. Ometi on aga selge see tõsiasi, et meie senisest ilma kestva kavata juhuslikust

katsetamisperiodist ükskord välja peame jõudma, kui meie tahame vaadata rahulikuma südamega tulevikku.

Olgem avameelsed ja tunnustagem, et meil kõnesoleval alal on seni puudunud igasugune vähegi ulatuslikum ja kaugemat tulevikku arvestavam kava ühes selle täitmisele rakendatud poliitikaga. Me teame ja tunnustame küll sellise kava üksik-elemente, näiteks kooli kui kindlaimelisemat ja kesksamat tegurit noorsookasvatuse alal. Kuid noor ei kasva ega arene ainult koolis.

Kool, näiteks, ei ulatu kunagi mõjutama keskkonda, kus viibib noor enne kooli. Kool teab noorest väga vähe siis, kui see viibib väljaspool kooliseinu — pärast koolitööd, koolivaheajal. Lahkub noor lõplikult koolist, on sellega enamasti katkenud side ka kooli ja noore vahel. Ja suure enamiku meie noorist kaotab kool oma silmist just neis aastais, kus noorel oleks asjatundliku kasvataja tuge vaja rohkem kui kunagi varem või pärast (algkoolist elluastuvad noored).

Kool oma praeguses arenemisjärgus ja töömeetodite juures näeb noort reaalelu tingimuses ja ühiskonnas üldse väga vähe. Koolis ümbritseb ju noort õppeotstarveteks kohandatud, teatud määral kunstlik, elavast elust erinev kooliõhkkond ja distsipliin, kool tunneb ja teab ainult, kuidas elab, käitub ja teotseb noor selles. Selles õhkkonnas toimub peamiselt noore tunnetuslikkude võimete (mõistuse) arenemine; noore tunde- ja tahtesuuna arendamiseks on aga välismaailmal tihti mõjuvamad vahendid kui koolil.

Kas on seda kõike arvesse võttes õige rajada kõik lootused noorsookasvatuse alal ainult koolile? Ja kas ei ole juba aeg, et seni meie hariduspoliitikat asendanud koolipoliitika laiendataks kõiki noorsookasvatuse erikülgi arvestavaks, kõiki selle üksikelemente, tegureid — asutusi ja organisatsioone haaravaks, kokkukõlastavaks ja juhtivaks noorsookasvatuse- ja hariduspoliitikaks?

Küsimuse asetamisel sellele pinnale ei peaks nõudmine ulatuslikuma ja kestvama kava järgi enam tunduma nii väga võõras ega tarbetu. Meil ei ole aega, jõude ega varalisi võimalusi juhulikeks katsetusiks ühelgi alal,

kõige vähem tohime endile seda lubada kõnesolevas küsimuses.

Muidugi jääb koolile keskseim koht ka sellises noorsookasvatuse kavas. Kõik muud asutused ja organisatsioonid on ju õieti sillas, mis kannavad noori elust kooli ja koolist ellu. Sillaotsi saab aga kinnitada ainult kindlale pinnale. Seepärast peab sihiteadlik noorsookasvatuse kava eestkäit tegema tee vabaks oma Itakasse meie hariduspoliitilisele Odysseus'ele — koolile enesele; seni on seda mitmesugused ristlained — lahkuminevad arusaamised hariduse väärtusest, võõrast koolist kaasatoodud harjumused, üksksteisele vastukäivad poliitilised ja kultuurilised orientatsioonid, vastava ala tegelaste professionaalsed huvid jne. jne., millel tihti puudunud igasugune side meie rahvuspoliitiliste huvidega — hulgutunud ühest võõrast rannast teise. Nii kaua, kui meie kool on kestva hääreseisundis, ei ole mõeldav mingi sihikindel noorsookasvatustöö ega ka mingisugune laiemaulatuslikum kasvatus- ja hariduspoliitilise süsteemi kujundamine.

Kooli kõrval aga vajame veel teisi asutusi ja organisatsioone, mis meie rahvuspoliitiliselt orienteeritud noorsookasvatust aitavad arendada ja kanda. Mitmed neist on algeos juba olemas, kuid enamuse neist töötab seni asjaarmastusliku eraalgatuse alusel — otsides endale seni asjatult avalikku tunnustamist, võideldes suurte raskustega ja kiratsedes tööjõu ning tuleviku-väljavaadete puudumisel. Nende organisatsioonide ja asutuste liitmine samaväärsete kasvatustegurite ritta, vastavate avalikkude asutuste kõrvale, oleks esimene samm nende pioneertöö tunnustamisel ja kasulikul rakendamisel.

Tähtsaim ülesanne noorte organiseerimisel on õige tee näitamine igale noorele läbi nooruseaastate ja koolide astmestiku tegeliku elu ning elukutse juurde. See eeldab tiheda asutustevõrgu loomist, mille ülesandeks põhjalikult uurida iga noore kehalisi ja hingelisi omadusi ning võimeid, koduseid olusid ja tööjõu mahutuse võimalusi tegelikus elus, et nende andmete najal hakata õigeaegselt noort suunama tema jõu kohase ühiskondliku funktsiooni sihis. Sellistel asutustel on ratsionaalses noorsookasvatuse kavas kooli kõrval

tähtsaim koht, õieti ei ole sellise kava teostamine ilma sellelaadsete asutuste kaasabita tänapäeval üldse mõeldav. Ekslik on loota, et noorte juhtimist õige elukutse juurde suudab korraldada ainult üks kodu. Kodu juhivad sel alal peamiselt mitmesugused kõrvaltegurid — eestkätt majanduslikud võimalused, aga ka enam ta h e oma last selles või teises elukutses näha, kui reaalne mõistusepärane kaalutus, kas lapsel on üldse vastavaid eeldusi või ka antud elukutsega on hiljem midagi peale hakata. — Väga väikesed eeldused on selliseks juhtimiseks ka koolil. Kool saab tema käsituses seisvate vahendite najal öelda ainult seda, kas noor, kes soovib astuda antud kooli, seal õppida suudab või mitte. Noorele, kes sellesse kooli ei pääse või kes sealt on sunnitud enne lõpetamist lahkuma, ei oska kool öelda, millist teed mööda ta peaks jätkama oma teed õige kutsumuse sihis. — Katsed kunstlike tökete loomise kaudu — ümbrõhmedega kooliastmestikus, kõrgete õppe-maksudega, kõrgelekrutitud eksaminõuetega jne. — rakendada kooli kutsevaliku teenistusse annavad varem või hiljem rahvuspoliitiliselt negatiivseid tulemusi, kuna need seavad ebaloomulikke takistusi laiadest rahvahulkadest, eriti aga maalt tulevate andekate noorte arengutele, jätavad aga seejuures tee vabaks tihti neist andevaesemaile kitsamast jõukatekihist. On selline ühekülgne selektsioon meie tagavarade juures rahvuspoliitiliselt kasulik?

Teiseks vajame noorsoo-organisatsioone kodu ja kooli kasvatusliku tegevuse süvendamiseks ja mitmekesistamiseks. Juba enne noore kooli-ikka jõudmist peaksid need organisatsioonid võtma noore oma hooldamisele, et olla kodule abiks noore kasvatamisel, soodustama ta kehalist ja vaimset arenemist, muretsema talle päikesepaistelisel kasvuaega säärasel juhul, kui ta peaks kaotama oma vanemate kodu. Kooliskäivale noorele on organisatsioon soodsa kasvatusliku õhkkonna loojaks väljaspoole kooli ja kodu, viimaste kasvatusliku mõju edasiarendajaks ja süvendajaks, vaheaja täitjaks spordi, õpikäikude, rännakute, teatri- ja kinoetenduste, isetegeliku huvitöö ja harrastuste juhtimise jne. abil.

Rohkem kui ükski teine liik vajab noorteorganisatsiooni algkoolist elluastunud noorus.

Kõige rahutumas ja murdelisemas kasvuaes lahkuvad need kooli kasvatusliku mõju piirkonnast; asjatundmatu kodu, kellele sellealiste noorte käitumise iseärasused jäävad mõistmatuks, ei oska nende juhtimiseks tihti midagi ette võtta. Rahutu ja otsiv, seiklusjanuline ja oma ümbruskonnaga kergesti konfliktisattuv sellealine noor sukeldub koolirežiimist vabanenuna ahnelt tänavaelu ja sattub hõlpsasti selle lagastava mõju alla. Väga tihti ei ole mõne aja pärast kooli kasvatuslikust mõjust enam jälgegi.

Noorteorganisatsiooni abi vajab ka murdeest väljajõudnud noor — ajajärgus, mil teda hakkavad huvitama tõsisemad eluprobleemid ja mil hakkab arenema maailmavaade. See on viljakaim aeg noorte kasvatuslikuks mõjutamiseks sügavamaks elumõistmiseks ja nende tahte- ning tundemaailma suunamiseks positiivsete eluväärtuste sihis. Sellealine noorus on muuseas ka kõige vastuvõtlikum rahvuslikele aadetele. — See on jaanunev ja otsiv noorus, keda köidab ainult suur ja jõuline mõte, ilu ja isiksus. Selle noorse otsimised ja trotsimised jooksevad aga tühja igavas, vaimutus ja tühjas ümbruskonnas, kus neid ei mõisteta.

See hädaaht varitseb mitmel pool veel eriti maanoori, millega seletatav nende paigutine laskumine ulakustesse, joomisse, või asjaolu, et paljudele neist hakkavad eriti ahvatlevatena paistma linnatuled. — Organisatsioon, mis suudab mõista selliste noorte hingeelu ja mis oskab leida nende mõttele, tahtele ja teotsemistungile positiivse rakenduse, on esmajärgulise tähtsusega tegur noorsookasvatuslikele sihtide taotlemisel.

Nii arutledes leiame terve rea lünki meie senises noorsookasvatuse süsteemis, mis vajavad täitmist. Ja täitmist mitte kauges tulevikus, vaid võimalikult varsti. Sest nendest lünkadest tingitud asjaolud on meile juba korduvalt valmistanud pettumusi ja ebameeldivusi, mille lahendamisel oleme lahutanud käsi ja raputanud päid, lugenud moraali ja läinud jälle päevakorras edasi. On viimne aeg, et asutaks nende lünkade konkreetsele täitmisele.

Nende lünkade täitmisele asumisel peab aga meil seisma kogu aeg silmade ees üldine

eesmärk, kuhu tahame välja jõuda oma noorsookasvatuse tööga, ja kava, mis näitab tee ja vahendid selle eesmärgi sihis. Nagu nägime, on kõik üksikelemendid ja tegurid sellel alal nii tihedasti üksteisega seotud, et sellealaste küsimuste otstarbekohane lahendamine ilma kavata on väga küsitava väärtusega aja- ja jõukulutus — eriti meie piiratud võimaluste juures. Eks ole selle väite kujukamaks tõestuseks me senine olukord, kus meil noorsookasvatuse küsimustega tegeleb terve hulk organisatsioone — nii eelkooli-, kooli- kui ka pärast-koolialaste noorte huvides — kuid kus koordineerimise, otstarbekohase tööjaotuse, aineliste võimaluste puudumise ja tegelaste vähesuse tõttu öieti ükski neist ei suuda arendada kuigi sügavat ja ulatuslikku tegevust. Kui seda senist olukorda parandama hakata sel teel, et noorte organiseerimist käsitleda väljaspool üldist noorsookasvatuse süsteemi ja kava seisva küsimusena, otsida sellele lahendus omaette — nagu sellele teele kaldusid liibisema esimesed vaidlused tähendatud küsimuse ümber — siis on see samasugune õhkuehitamine, millele hiljem olude sunnil peab järgnema uus ümberkorraldustöö. See aga tähendaks seda, et vahepeal on asjatult kulutatud aega, energiat ja närve, küsimuse arengus aga oleme samas, kus varemaltki.

Seepärast on viljakam alustada juttu noorte organiseerimisest sellest, mis eesmärke taotleb meie noorsookasvatustöö üldse, mis vahendid ja eeldused meil on selleks tööks, millised tulevad veel leida ning rakendada ja millist osa peavad etendama selles töös noorsooorganisatsioonid. Kuna meil seni puuduvad üksmeelsed ja igakülgsest läbimõeldud vastused neile küsimustele, siis olgu esimeseks mureks leida need vastused. Teiseks sammuks peaks olema põhjalik ja väga asjatundlik uurimise- ja selgitustöö praegusest olukorrast noorte organiseerimise alal, mis selgitaks reaalselt pinda, eeldusi ning võimalusi ümberkorraldustööks ja näiteks kõigekülgsest kaalutult, millised üritused siimaalsest tööst on väärtuslikud edasiarendamiseks ja millised neist kuuluvad vesivõude hulka. Kolmandaks peaks järgnema ülevaade noorsoojuhtide kaadrist ja selle väljaarendamise küsimusest vasta-

valt uutele nõuetele. Juhtide küsimus on olulisimaid ja otsustavamaid tegureid noorte organiseerimise küsimuses; ideaalsemgi noorte organiseerimise kava variseb kokku, kui puuduvad selle realiseerijad, s. o. vastavate võimetega ja ettevalmistusega noortejuhid. — Neljandaks on väga oluline juba alguses ette näha allikad, kust ammutab noorte organisatsioon ainelise jõu oma tegevuse arendamiseks. Noorte eneste võimalused sel alal on ju õige piiratud.

Ja alles viiendal ning viimisel kohal tuleksid käsitlemisele organiseerimise välise vormiga ühenduses olevad ja organisatsiooni struktuuri küsimused. Sõltuvad ju need küsimused täiel määral eelmistest, ja on eelmised leidnud rahuldava lahenduse, siis ei ole mingi eriline kunst leida sisule ka vastav vorm. Loodetavasti langeb siis päevakorras ka see küsimus, kas organisatsiooni kuulumine on noortele s u n d u s l i k või v a b a t a h t l i k. Sest hädatarvilik süvenemine asjasse kõigi eelpool märgitud küsimustele vastamise sihis peaks viima kõik üksmeelsele otsusele, et see saab olla ainult vabatahtlik.

Ühele kõrvalisele seigale juhiks veel tähelepanu. Kui omaaegseis sõnavõttudes noorsoo organiseerimise küsimuse ümber mõni sõnavõtjaist vihjas vastavaile kogemustele välismais, siis püüti sellelaadseid argumente likvideerida tõrjuva vahemärkusega: „Mis puutub meisse välismaa, me rajame ju oma noorte r a h v u s l i k k u organisatsiooni.“ Selline väide peab paika ainult niipalju, kui sellega on mõeldud organisatsiooni eesmärke, meie noorte iseloomu ja keskkonda, milles tuleb tegutseda sel organisatsioonil. Kui see väide tahab aga hüljata ka kõiki v a h e n d e i d, mis sel alal proovitud mujal maailmas, siis peaks see küll tähendama suurt arusaamatust. On siis meie kirjandus või ajakirjandus seepärast vähem rahvuslik, et meil seda trükitakse välismaalt toodud masinatega? Või peaksime oma ringhäälingu sulgema seniks, kuni meie oma insenerid uuesti leiutavad raadio ja selle kasutamise viisid? Noorte liikumine ja organiseerimine kultuurhuvaste juures on juba võrdlemisi pika minevikuga, mille kestes on korjatud hulk väärtuslikke tähelepanekuid, praktilisi ja mitmekordselt proovi-

tud kogemusi, korraldatud vastavasisulisi uurimistöid, sel alal on antud välja soolitud kirjanudust. Sellelaadseid üritusi arendatakse mitmel maal just nüüd erilise agarusega, kusjuures mitmel pool riiklik võim sellist tegevust väga suuremõõduliselt toetab. Kas ei tundu kilplaslik silmi sulgedes kõigest sellest mööduda ja hakata Ameerikat avastama seal, kus teiste praktika tundmine meie aega ja jõudu säästaks? Igal teisel alal peame endastmõistetavaks küsimuse tundmist võimalikult mitmekülgselt — nii teoreetilisest kui praktilisest küljest — ja hindame harilikult väga kõrgelt just põhjalikku ülevaadet vastava küsimuse arengust ka mujal maailmas — kuidas tuleme siis teisiti toime nii komplitseeritud küsimuses, nagu seda on noorsookasvatuse küsimus?

Eeldan, et välismaiste kogemuste kasutamise eitajad küsimust ei võtnud siiski sellises ulatuses, vaid nägid nende kogemuste arvestamisel ohtu peamiselt selles, et see võiks töö noorte organiseerimisel viia välismaiste meetodite kallaku pinnale ja viljatuisse katse-

tamistesse. See kartus aga tohiks olla aluseks käesolevas kirjutuses juba mitmekordselt rõhutatud eelduse juures: noorte organiseerimisküsimuse otstarbekohane lahendamine on mõeldav ainult küsimuse põhjalikul ja mitmekülgsel tundmisel, kus kõik üksikasjad kaalutud tegeliku elu seisukohalt. Heastatusest, luua hea organisatsioon, üksi on vähe. See võib anda ilusa ehituse ainult paberil. Kuid paber ei ole kuigi palju vastupidavam kui on seda materjal, millest tehtud õhulossid.

* * *

Iga noortesõber ja meie rahva tulevikku südamele kandev inimene võib ainult tõsist rõõmu tunda sellest, et meie noorteprobleemi vastu on hakatud tundma suurt huvi ja et selle lahendamiseks otsitakse teid. Selle küsimusega lähedases kokkupuutes olevate tegelaste ainukeseks sooviks on, et see lahendamine sünniks ettevaatuse ja põhjalikkusega, mida väärib nii tähtis, õrn ja komplitseeritud küsimus, nagu seda on noorsooküsimus.

Deklamatsioonist ja kõnetehnikast.

Eero Salola.

Hingamine.

Hea kõnetehnika esimesi eeldusi on hea hingamisoskus. Kõnehääl ju sünnib nõnda, et sissehingatud õhuvool välja voolates satub häälepaelte pingutades pigistusse ja hakkab siis värisema ja helisema. Sünnib siis sama, mis viilistadeski; viimasel puhul aga huuled pigistavad väljahingatava õhu helisema, kuna huuled ise püsivad tummadena.

Kopsudesse nii siis peab saama palju õhku. Igaühel on võimalik parandada oma sissehingamisoskust, sest üldse inimesed täidavad sissehingamisel vaid kaheteistkümnendiku osa oma kopsudest. Sügavat sissehingamist siiski ei õpita ainult ajutiste harjutustega, see tuleb sinduda igapäevase hingamisega. (Harj.: Väljas jalutades hingatakse näiteks nelja sammu juures välja ja järgmise nelja

sammu juures sisse, rippuvalt hoost ja väsimusest sobib vahest viis või mõni muu arv taktiarvuks paremini.) Kogu rinnakorv peab nagu avarduma.

Agas suurel õhuhulgal ei ole suurt tähendust, kui kasutame seda pillates. Tuleb õppida ka kokkuhoidliku väljahingamise oskus. Tarviduse korral tuleb õppida rääkima ka pikki lauseid sama õhuhulga juures. (Harj.: Õeldakse näit. v-häälik nii pikalt kui vähegi on võimalik. On tähtis, et häälik heliseb kogu aja täiesti ühetasasel, ta ei tarvitse olla kõva. Peaasi, et see katkestatakse kohe, kui häälik hakkab nõrgenema ja „kinni pigistuma“.)

Tuleb siiski panna tähele, et ei ole sihiks püüda seda, et alati tuleb kopsudesse hingatud õhuhulk kasutada kokkuhoidlikult lõpuni ja siis hingata sisse

võimalikult harva. Tavalisest hoopis vastupidi, tuleb püüda „varastada“ uut õhku kopsudesse nii tihti kui see vähegi on võimalik. On just hea, et kopsud on võimalikult täis õhku kogu aeg. Avar-dunud rinnakorv moodustab suurepärase resonantspõhja meie häälele. Tervis-hoiuõpetus nõuab, et sissehingamine peab sündima nina kaudu. See on küll põhimõttes õige nõue, aga tuleb võtta arvesse, et praktikas, s. o. kõneldes ei ole alati aega nii põhjalikuks korralik-kuseks. Kõneleja ja deklameerija tohib küll haarata õhku kiiresti ka suu kau-dugi, kui see ainult sünnib alati täiesti hääletult.

Kõne peab olema kuuldav!

Selles ei luba vist keegi tingimist. Mis on tegurid, mis siia mõjuvad? Kuuleb ju tihti näit. pidudel publikut taga-pinkidelt hüüdvat: „Kõvemini!“

Hääle jõu liiga nõrk kasutamine ei ole sugugi alati põhjuseks halva kuulda-vuse puhul. Tähtsam põhjus on vist ebaselge artikulatsioon. Hea artikula-tiooni saavutamiseks tasub teha paljugi tööd. Sosistamisharjutused on selleks otstarbeks suurepärased.

Teiseks halva kuuldavuse põhjuseks tuleb pidada kõnehääle sündimist liiga ees või liiga taga. See asjaolu oli kau-nis lähedal eelmisele. Kõrv peab õppima tajuma iga hääliku õiget „sündimiskohta“. Mõelge, kui mitmel viisil näiteks a-hää-lik võib kõlada! Kaaluge, milline neist on õige! Tuleb pidada meeles ka kiire artikulatsiooni harjutamist! Võib olla on eesti keeles mõni samasugune harjutus-lause nagu näiteks järgmine soome-keelne lause, mida tuleb ütelda väga kiiresti mitu korda järgimööda: „Musta kassi paksud põsed — musta kassi pak-sud põsed.“

Kolmandaks mainitagu hääle tuge-vust. Põhjuseks halva kuuldavuse puhul võib olla sama hästi liiga suur hääle jõud kui ka liiga nõrk. Eri olukordades tuleb kõnelda väga erineval kombel: väljas teisiti kui sees, vastutuult teisiti

kui pärituult, avara platsi poole teisiti kui kinnise seina poole, tühjas saalis teisiti kui täidetud ruumis jne. Igakord tuleb arvesse võtta olukorda. Instinkt aitab vist, kui kujutleme end rääkivat just sellele isikule, kes on kaugeimal meist.

Ja lõppeks mainitagu kuuldavust mõ-jutavaist asjaoludest kiiruse suhteid. Liiga aeglast kõnet on psühholoogiliselt mõeldes raske jälgida, aga veel raskem on jälgida liiga kiiret kõnet. Raskus on kahesugune: juba füüsilised asjaolud tekitavad raskusi, kõlasuhted, kõrvaor-ganite tegevus jms. ja teisest küljest psühholoogilised: kuulaja ei suuda järg-neda ettekandja mõtetele, kui need liiga kiiresti järgnevad üksteisele. Eriti siis tuleb aeglustada kõnet, kui öeldakse midagi eriti tähtsat. Kõnehoo kiiruse vahelduvus tekitab kuulajais ka vaimset värskendust.

Ilusast inimhäälest.

Inimene on nagu õilis mänguriist, õilsam kui ükski kunstlik. Juba hääle-organite tehniline ehitus, konstruktsioon, on kõiges oma lihtsuses imetaoline. Aga kõik inimesed ei kasuta kõiki oma hää-lelisi võimalusi. Väga paljud inimesed pingutavad tarbetult oma lihaseid, põski kukalt, kaela, lõuaalust jne. See teeb häälele inetu kõrvaltooni. Kogu keha peab vaibuma peagu lõtvuse seisukorda. Mõned tõstavad märkamatu oma kõne-hääle kõrgust. Ja siiski nende hääle loomulikust toon oleks madalam. Aga kui aastast aastasse on harjutud selle kõrgema helikõrgusega, tundub esialgu raske olevat loobuda sellest. Ja siis jõuame asja tuuma juure. Ühes kohas peab siiski olema võimalikult tugev pin-gutus: häälepaeltel. Kõnehääl ju sünnib just häälepaelte pigistades õhuvoolu. Kui see häälepaeltepingutus ei ole täis-jõuline, ei pääse ka hääl sellele mõjule, millele ta võiks pääseda. See vastaks lõdvale vilistamisele. Häälepaelad, mis on nagu kaks vastamisi pigistatud rusi-ka, tulevad pingutada täiesti, mitte ai-

nult ülaäärtest. (Võrdle huulte pingutamist vastavalt vilistamisel). Mõnel on raske teadlikult hoida oma häälepaelu. Selleks tuleb arendada kõrv eraldama täispingelist häält nõrgapingelisest. Raskest tekitab vahest ka see, et katsed õigesse suunda viivad nende lubamatute lihasingutusteni, milledest ülal oli juttu.

Tähtis on pidada meeles, et kõrv on parim häälemoodustamise õpetaja.

Täieliku hääle juure lisandub nõue resonanceerimise tasakaalukusest. Keha resonantsõõnsustest on tähtsaimad peakoosid ja rinnakoobas. Need mõlemad annavad häälele omalaadse resonantstooni. Ilus hääle vajab mõlemaid. Muidugi liitub peakõla juba loomult kõrgemate, rinnakõla madalamate helidega, aga sageli oleks põhjust lisada üht ja teist, eriti kõnehäälele rinnakõla.

*

Siin on lühidalt mõningaid näpunäiteid, mis suunas tuleb hääle moodustamisel edasi püüda. Tuleb aga eriti kaaluvalt rõhutada, et see võib olla otse saatuslik, kirjutada neist asjust, vähemalt sellise lühikese kirjutise vormis. Iga inimene on ka hääle poolest erisugune. Vale-arusaamised juurduvad väga kergesti loetud, eriti ükski loetud, valesti mõistetud tekstist. Kõneoskuse õpetaja peaks kuulma iga nõuküsija hääle tarvitamist ja sellekohaselt andma oma juhatusi. Eri isikutele tuleb tihti sama asja ütelda täitsa erisugusel viisil, isegi vastupidises vormis, et nõu viiks positiivsetele tulemustele. Õpetaja puudumisel oleks kasulik asjasthuvitatutevaheline keskustelugi. Ja pakub ju näit. raadio eriti head võimalust ilusa häälekasutamise kuulamiseks. Olen ise jälginud Tallinna raadiosaatekava ja seda konstateerinud. Eriti teeks mulle headmeelt mainida üht dialoogi, mille sooritasid, nagu mäletan, kaks Draamastuudio näitlejat oktoobri algupoolel. Kahju, et ma ei mäleta ettekandjate ega ettekande nimetisi. Mõlemad meeshääled kõlasid vähemalt minu aparaadis Helsingis otse naudingutpakkuvalt kaunitl.

Inimhääle on tundeline mõtteavaldusvahend.

Hääle kolm omadust, jõud, kõrgus ja värvus pakuvad suurepäraselt võimalust inimlikult rikkaks ja ilusaks mõtete ja tunnete avaldamiseks. Lause trükitud kujul on sari ühesuguselt mustadena näivaid sõnu. Siiski kõik sõnad ei ole lause mõtte seisukohalt sama tähtsad. Võib olla mõni sõna on tähtsam teistest. Meie kinnitame kuulaja tähelepanu siis sellele tähtsaimale sõnale. Teeme seda kasutades hääle jõudu, kõrgust ja värvust sobivalt. Aga lause sõnadest ei või eraldada vaid üht tähtsaimat. Täpsemalt mõeldes on lause kõigil sõnadel oma väärtuselt vahelduv tähendus terviku suhtes. Ettekandja peab kinnitama kuulaja tähelepanu teatud sõnale nii palju kui lause paremini mõistmine seda nõuab.

Ettekantavas on palju lauseid. Eri lausetelgi on oma väärtus terviku suhtes. Ettekandja peab oma abinõudega pöörama kuulaja tähelepanu ka erilausele nii palju kui nende väärtus terviku suhtes nõuab.

Ja meie ettekandest võidakse leida veel suuremaidki tervikuid, mis on terviku suhtes vahelduva väärtusega. Ka neilegi peab ettekandja õigel viisil juhtima kuulaja tähelepanu. Ettekandja peab siis kogu oma ettekande jooksul täpselt kaaluma üksikasjade ja osade suhteid ettekande tervikusse. Eriti luules on see tähtis. Nii hakkab ettekanne elama. See on inimlikult rikas.

Peale ülalmainitud tehniliste abinõude (jõud, kõrgus ja värvuse vaheldumine) tahaksin siin lühidalt tähendada ka pause eriti kaaluvale tähtsusele. Neid üldse ei usaldata tarviliselt palju pidada. Need kipuvad jääma hädisteks ja pikuselt ning mõjult juhuslikeks. Pause tuleb pidada kahel põhjusel, sissehingamise jaoks ja ettekande rõhutamise jaoks. On iseenesest selge, et tuleb võimalikult hoolega vältida ainult hingamispause. Asetatagu sissehingamine sellisesse kohta, kus ettekanne mõjuvuse seisukohalt nõuab

(või hädakorral vähemalt lubab) rõhutamispausi. Liiga masinlikuna tundub anda nõu: „Vahemärkidest tuleb pidada kinni“ ja samuti tegutsemine selle nõu järele. Tihti muidugi on vahemärgid omal kohal, millist ka tõepoolest tuleb kinni pidada, aga on ka palju juhuseid, kus vahemärgid ei ole sellises kohas, kus ettekanne lubaks pausi, et püsida elavana. Teisest küljest paus võib väga hästi olla tihtigi — isegi peab olema — täitsa keset lauset, võib neid olla isegi mitu ühes lauses.

*

Oleks huvitav käsitleda lauseosade suhet suulises ettekandes, aga siin kohal on võimalik mainida vaid mõningaid peaaegu. Subjekti ja predikaadi tähenduse kohta on eri maadel eri aegadel vaieldud ja loodud erilisi, täitsa vastukäivaid teooriaid. Nende teooriate juures ei ole vaja peatuda. Ka selleski küsimuses tuleb arutada iga juhtumit eraldi, ei saa anda mingit kindlat seadust. Mõtleme lauset „Mikko kaevab“. Kumb sõna peab saama rõhu? Rõhutame eelmise sõna. Siis see lause oleks ilmselt vastus küsimusele, kes kaevab? Kui aga rõhutame sõna „kaevab“, on lause (oma iseloomult) vastus küsimusele, mis Mikko teeb? Eelmise iseloom on siis: just Mikko ega keegi muu. Viimase: kaevab, ega tee midagi muud.

Nii jõuame eriti tähtsa teguri juure suulise ettekande nagu kõige muugi kunsti alal: vastukohtadele, kontrastidele.

Kontrastid mõjutavad võimsalt üks-teist. Kui kunstnik soovib kirjeldada heledat päikesepaistet hangel, maalib ta oma pildile ka sügava varju. Valgus muutub siis endisest heledamaks. Päevapildi ilu põhjeneb valguse ja varjude kontrastsusele. Maalija, kes kujutab ranpedajaid, saab püstsirgete joonte ilu rõhutada põikisuunas kulgeva joonega, näit. horisondijoonega. Muusika ehitub kontrastidele: meloodia vaheldub üles, alla. . . *Forted* ja *pianod*, jõud ja vaikused rõhutavad suuresti üksteist, arhitektid lasevad oma ehitistes püst- ja

kaldsirgetel joontel rõhutada üksteist. Sama käib ka kõige kirjanduse ja luule kohta. Võtame näiteks Juhani Aho laastu (novelli) „Argituul — pühapõud.“

Selles novellis on kaks poole lehekülje suurust lühikest tükki, milledest eelmine kujutab võimalikult igavat, halli, sajast sügispäeva, mil inimeste huulil ei ole ainustki sõbralikku sõna ega naeratuse kübetki. Teine osa kujutab otse vastupidist meeoleolu: heledat päikesepaistest pühapäevameeleolu, mil inimesedki on heatahtlikud ja rõõmsad. Novell mõjub eriti sellepärast, et need kaks kontrastset pilti on asetatud kõrvu üksteise kontrastsust rõhutama. Kummastki osast üksi ei piisaks kunstipäraseks pildiks.

Ettekandja peab kõigepealt tajuma kummagi pildi kontrastsust ja selle kontrastsuse tähendust. Ta peab seepärast mõtlema välja abinõusid, milledega osade kontrastsust rõhutatakse. Mainitagu neist vahendeist järgnevad:

1) Eelmine osa loetakse aeglasele, teine osa kiiremini.

2) Eelmine osa loetakse madalal häälel, teine osa kõrgemal.

3) Eelmises kasutame oma ettekande karmust, lohutamatumust, igatsust, igavust, küllastumist avaldavat tundevärvi. Teises vastupidi — rõõmsat, hõiskavat, lõbusat, heatahtlikku, armast värvi.

4) Eelmises anname peagu igale sõnale eraldi värvuse, teises üksikud sõnad ei pruugi palju saada eraldi värvingut, kõige enam jätkukaupa, kogu ettekanne saab elavama, sujuvama tõlgitsuse.

5) Et eelpoolloetletud asjaolusid rõhutada, selleks kasutame pause, eelmises palju ja märgatavalt, teises vähem, pikkuselt üsna lühikesi. Eelmises osas on aega kohandada sissehingamine pauseid järele, teises osas tuleb eeskätt kaaluda sissehingamiskohti, et need ei satuks ootamatuisse, sobimatuisse kohtadesse.

Järgmisel korral terve luule- ja proosaülesanne analüüsituna.

„Viigem tuld Eesti kodudesse!“

Virumaa Rahvaülikooli 10. aastapäev.

Kosti Lindman.

Käesoleva aasta 2. veebr. pühitses oma 10. a. juubeli hällipäeva Virumaa Rahvaülikool Kundas. Kool on saanud oma tegevuse kestvusel enam kui 500 noort inimest ellu, varustades neid praktiliste oskustega, teadmistega ja armastusega kodupaiga vastu. Kõigist maakonnist on käinud noori siin õppimas, ja et õppetöö kõitev ja viljakas on olnud, näitab üha suurenev kooli astuda soovijate arv; kuid pole kahjuks ruumi, kuhu neid kõiki mahutada. . . Viimasel ajal on hakatud tõsiselt hindama rahvaülikooli missiooni, ta positiivset vaimu, mida siit rahva hulka külvatakse. On selge, et rahvaülikoolil on määrav koht maanoorte ideelisel kasvatusel, mida kriipsutati alla ka Eesti hariduselu juhtivate tegelaste poolt Rahvaülikooli 10. a. juubeli puhul.

Nüüd mõni rida Virumaa Rahvaülikooli suurpäevast. Juba 1. veebr. algas endiste õpilaste rohkearvuline kogunemine kaunist dekoreeritud Rahvaülikooli hoonesse. Õhtuks aga olid ruumid vilistlasist täis kiilunud. Neid saabus üle terve maa 150 inimese ümber. Juubelipidustuste eeskava algas kinnise peo-õhtuga 1. veebruaril, millest ka arvukas kogu kutsutud külalisi osa võttis. Südamliku tervituskõne järele koolijuhatajalt J. Ruus'ilt vilistlastele ja kutsutud võõrastele, kanti praeguste õpilaste poolt hea eduga ette näidend „Vidriku parun“. Pärast näidendit kestis meeleolurikas pidu hilise ööni.

Juubeli haripunkt saabus aga 2. veebruaril peetava aktusega. Kell 1/21 p. l. saabus juubelile rongiga Rakverest rida kõrgeid külalisi: haridus-m. N. Kann, koolivalitsuse dir. H. Mägraken, piiskoplik vikaar õp. A. Sommer, Virumaa haridusosakonna juhataja G. Raatma, Hariduliidu peasekretär E. Vender, Tallinna Rahvaülikooli juhataja M. Välbe ja rida teisi tähtsaid hariduse- ja omavalitsuse tegelasi. Aktuse avas jumalateenistusega vikaar-õp. A. Sommer, mille järele kõnetooli

asus rahvaülikooli juhataja J. Ruus, kes esitas kokkuvõtliku tagasivaate Virumaa Rahvaülikooli tegevusest ja arenemisest 10 aasta jooksul. Vilistlaskogu poolt oli valmistatud kingituseks koolile nägus lipp, mille haridusmin. N. Kann koolile üle andis. Soojade sõnadega pani minister kõigile südamele hoida alles edasipüüdlikku, visa Eesti vaimu, järgida lipule märgitud juhtkirjale: „Viigem tuld Eesti kodudesse!“ Lipu üleandmisele järgnesid hulgalised tervituskõned auvõõrailt ja mitmesuguste organisatsioonide esindajailt. Lipu varras katus 12 kauni naelaga. Kunda tsemendivabriku dir. hr. Hanseni poolt tehti koolile teatavaks rahalise toetuse andmine. Aktus lõppes hümniga.

Pärast aktust korraldas Rahvaülikooli vilistlaskogu oma peakoosoleku, mis paljude õnnesoovide ja tervitustelegrammide ettelugemisel muutus võimsaks, ühistunnet kinnitavaks meeleavalduseks. Koosoleku poolt saadeti tervitused riigivanemale ja kaitsevägede ülemjuhatajale. Avaldati sooja poolehoidu koolijuhataja J. Ruusile; ta valiti vilistlaskogu auliikmeks ja temale kingiti kunstnik Hoffardi poolt valmistatud portree. Vilistlaskogu juhatusesse valiti tagasi kõik endised liikmed: J. Ruus, hr. Mägi, prl. Roobere ja hr. Kroll. Revisjon leidis asjaajamise olevat kõige paremas korras.

Järgnev osa õhtust möödus Rahvaülikooli pere ühises koosviibimises tantsu ja seltskonnamängude saatel, mida mitmekesistasid vahepaladena mitmed ettekanded käesoleva lennu õpilasilt. Ülevas tujus veedeti aeg hommikuni, mil saabus aeg Rakvere poole sõitvale rongile astumiseks.

Nii möödus Virumaa Rahvaülikooli 10. aastapäev ja siirdus tagasi koju tema arvukas laste-pere, südamed hõõgele puhutud läbielatud ülendavaist muljeist, koduarmastuse ja tööõõmu vägevaist tundeist. Head teed! Viige tuld Eesti kodudesse!

Seltsitegevus Suure Munamäe jalal.

Edg. Piir.

Olgugi, et Haanja vald on majanduseliselt kehvemaid kogu Lõuna-Eestis, mida tingib mägine ja kivirohke põllupinnas, ei saa teda aga kultuuriliselt sugugi lugeda mahajäänumaks ümbruskonnas. Seltsielu on palju intensiivsem nii mitmestki viljaaida-vallast. Viga on tehtud vaid osaliselt ehk selles, et samasihilisi organisatsioone tegutseb valla kohta mitu, kuid et igale on kujunenud omaette tegevusrajoon, siis üldiselt seltside rohkus tööd ei halva seal, kus tööd tahetakse teha, ning kus tõsiseid töötajaid leidub. — Ning suuremateks üritusteks, nagu rahvamaja ehitamiseks, laulupäevade korraldamiseks jne. on pea kõik seltsid koondunud Haanja Seltside Liiduks.

Kõige mitmekesisemat, huvitavamat ja tagajärjekamat tegevust on seni näidanud Haanja Rahvaraamatukogu Selts „Koit“.

Viie aasta kestel, mil „Koit“ on tegutsenud, on erilist rõhku pandud raamatukogu arengule. Praegu on üldine köidete arv 1426, s. o. igaaastane juurdekasv 285 raamatu võrra. Esimesed raamatud saadi kogusse annetuse teel, milline komme kestab tänapäevani. Nii on sellel ajavahemikul mõni isik annetanud kuni 200 raamatut. Avaliku raamatukoguna töötab 1933. aastast saadik. Omavalitsuselt saab aastas ainult seaduses ettenähtud miinimumi, mis kõigub 18—20 krooni vahel, kuna kõik muud kulud on organisatsiooni kanda. Raamatukogu asub eraruumides. Iseloomulik on asjaolu, et kogus on õige suur protsent teaduslikku kirjandust, nii on liikide järele ilukirjandust 592 (ainult 42%), rakendusteadust 190, matemaatika-, loodus- ja arstiteadust 159, üldteoseid 104, usu-, mõtte- ja kasvatusteadust 96, kunsti, keelt, kirjandust 92, ajalugu 72, ühiskonna- ja õigusteadust 57, maade- ja rahvasteteadust 34 ja lastekirjandust 30 köidet. Raamatukogus ei puudu ka sarnased suurteosed nagu „Eesti Entsüklopeedia“, „Maailma maad ja rahvad“, „Eesti rahva ajalugu“ jne. Järjekindlalt on tellitud „Suurmeeste Elulood“, „Elav Teadus“, „Looming“ j. t. Lugejaid on

nimestikus 164, mitmed asuvad neist isegi väljaspool omavalitsuspiirkonda. Raamatukogul on elav kontakt lugejatega, korraldab igal aastal ankeedi küsimustele, mille vastamiseks on raamatukogu ruumes kirjakast ning teadete tahvel, kus on mitmesugused teadaanded ja diagrammid. Raamatukogus on eeskujulik laenutuspuut, kus asuvad kaart ja vihkkataloogid ning muud rakendid, ja mida saab kasutada ka kõnepuldina. Läänud aastal avati raamatukogule kaks osakonda või n. n. laenutuspunkti.

Raamatukogu juures asub kodumuu-seum - a r h i i v ligi 500 eripunktiga, kus on haruldasi dokumente orjaajast, mullast leitud esemeid, trükitooteid 18. sajandi algusest ning hilisemast ajast.

On korraldatud kirjandus- ja referaatsioosolekuid, rahvaülikooli loenguid ja igal aastal vähemalt üks praktiline kursus (nagu kudumise, hoonete värvimise, kilvilõhkumise, sissekeedu jne.). Kaunistatud kohaliku algkooli ümbrust — istutatud sinna puud, elavtarasid ja lilli. Igal aastal korraldatakse traditsiooniline jõulupuu liikmetele.

Varemail aastail pandi erilist rõhku näitekunstile, käidi külalisetendusi andmas Mälgu „Moodsa Kainiga“, Bollmanni „Kolmanda teega“ jne., kuid viimasel ajal tegelaste puudumisel ja pidude ainelist ebaõnnestumista tõttu on näitetegevus jäänud tahaplaanile.

Seltsil on mitmed eritoimkonnad, nagu: laulu - muusika toimkond (koos rahvatantsu rühmaga), kodutööstuse edendamise ring, noorte maatulunduse klubi, rahvusepropaganda toimkond jne. Pikemat aega on tegutsenud kodutööstuse edendamise ring, mis peale kursuste korraldamise käsitöö alal varustab ka Suur-Munamäe külastajaid haanjalaste tehtud mälestusesemetega, korraldades seks alalist näitust ja soovijaile ka müüki Suur-Munamäel asuvas vaatetornis. Paljuid haanjalaste valmistatud esemeid on läinud Lätti, Soome, Prantsusmaale jne., isegi

Ameerikasse. Samuti mainimisväärt on läinudaastal ellukutsutud — rahvusepropaganda toimikonna tulemusterikas töö: on tehtud tõhusat selgitust ja propagandat nime eestistamiseks ning rahvuslippude levitamiseks.

Läinud tegevusaasta suuremaks ürituseks võib lugeda turismi elustamise eesmärgil kirjastatud 4000 eksemplarilise tiraažiga Suur-Munamäe ja selle ümbruse tutvustamiseks 88 leheküljeline piltide- ja kaartiderohke koguteos-album „Haanja Munamägi — turistide Mekka“, kus kaastööliseks on peaminister, Tartu ülikooli õppejõud, Kaitseliidu ülem, admiral Pitka, omavalitsuste tegelased ja palju teisi. Et Munamäel käib suhteliselt palju välismaalasi, siis on piltide allkirjad trükitud ka veel soome-, läti- ja esperanto keeltes. Esperanto-keelsete tõlgete pärast on tulnud albumile telimisi isegi Prantsusmaalt.

Samuti esines selts läinud sügisel ainuke üldharidusliku organisatsioonina Võru Põllumeeste Seltsi maakondlikul näitusel kodukäsitööde, trükitoodete ja diagrammidega, tuues sealt kaks esimest auhinda.

Selts peab Munamäe vaatetornis külastajatele muljete-raamatut, kus peale kodumaalaste on teinud märkmeid ka paljud lätlased, soomlased, ungarlased, hollandlased ja teised.

Asutamispäevast saadik on peetud

kroonikat, kust kajastuvad koitlaste esimesed sünnivalud, raskused, võitlused ja võidud jne.

Selts ja liikmeskond peab ligidat kontakti kohaliku — Koke — algkooliga, annetades koolile riigitegelaste pilte jne. Kavatsusel on RA lõpetuseks teha suurem annetused raamatute ja raamatukapi näol — tänutähena oma esimesele „alma materile“.

Haanja Rahvaraamatukogu Selts „Koit“ on liige juba asutamisest saadik Eesti Haridusliidus, Eesti Lauljate Liidus (laulukoori kaudu), Eesti Kodutööstuse Edendamise Keskseltsis (kodutööstuse ringi kaudu), Põlulütöökoja ülemaalisel Maanoorte Ühenduses (maatul. klubi kaudu) ja Haanja Seltside Liidus.

Selts võtab hoogsalt osa Haridusliidu poolt väljakuulutatud hoogtööst ja loodab siin üllatada üldsust mõnegi uudusega. Kuid kõige suurem tähelepanu, huvi ja jõud on koondatud vaid Haanja Rahvamaja, mis peab täitma ka Turistide-Kodu ülesandeid, püstitamisele. Seda ehitab Haanja Seltside Liit oma liikmete ja kogu seltskonna ühiste pingutustega. Rahvamaja valmides võib ennustada Haanjas veel palju hoogsamat tõusu seltskondlises töös.

Edg. Piir.

Vabaharidustöö Piiometsas.

Neeme Ruus.

Käru ja Türi jaamade vahel, kuid siiski mõniteistkümmend kilomeetrit jaamast eemal asub Piiometsa asundus Väätsa vallas, Järvamaal. Selles Järvamaa osas on õige rohkesti rabasid ja metsi. Paides ja Türis peetakse veel praegu Piiometsa pimedaks nurgaks. Lause „Piiometsa pimenurk“ on saanud üldtuntuks.

1925. aastal asutasid mõned agaramad kohalikud tegelased taluperemehe K. Riimaniga eesotsas Piiometsa rahvaraamatukogu seltsi. Hiljem asusid seltsis kaasa töötama ka Piiometsa algkooli õpetajad ja teised ümbruskonna haritlased. Asuti tööle sihiga

kaotada Piiometsalt pimedada nurga pitsere; rakendati tegevusse noori, võimaldati neile nii meelelahutust kui enesearendamist, ja möödunud kalendriaasta lõpul võisid Piiometsa raamatukogu seltsi juhid vaadata tagasi kümne aasta töö rahuldavatele tulemustele.

Kuigi Piiometsas arvatakse üldist elanike arvu ainult 400-le, on seltsil liikmeid tervelt 102. Paljud meie vanemad seltsid on palju vähema liikmete arvuga. — Praegu on seltsi esimeheks Mihkel Reiman, kes ühtlasi on ka Väätsa rahva esindajaks Põllutöökojas.

Selts kasutab oma tegevuseks kohaliku

koolimaja-rahvamaja ruume. Lava on siin küll kaunis väike, kuid siiski alaline. 1931. aastal valmistati ka dekoratsioonid E. Haridusliidu toetuse kaasabil. Koolimaja ehitas küll vald, kuid näitelava sisseseade hankis selts. Praegu on seltsil kõik näitelava korramiseks seotud võlad kaetud.

Saalis on istekohti 100. Saal on nägus, kaunistatud riigitegelaste piltidega ja Raamataasta plakatitega.

Seltsi raamatukogus, mida juhatab Joh. Šuting, on 560 köidet, sellest kolmandik teaduslikku ja kaks kolmandikku ilukirjandust. Lugejaid on 50. Talvekuudel on avatud ka seltsi lugemistuba raamatukogu juures.

Kõik seltsi liikmed on rakendatud tööle ringidesse.

Laulukoor töötab hr. Kaari juhatusel, lauljaid 30. Peale aktuste esineb koor ka segaeeskavaga pildudel.

Näiteringi juhatab prl. Kirspuu. Ringi kuulub 15 liigelt. Näiteringi tegevuse aluseks on võetud Eesti Haridusliidu teatritoimkonna poolt väljatöötatud üksikasjalik teatriringi kodukord. On loobutud liiga paljude näidendite läbimasindamisest, selle asemel aga õpitakse hoolega kätte 4—5 näidendi aastas. Alla 10 proovi ei lepita ühegi näidendi juures. Repertuaari on võetud niihästi tõsisemasisulisi näidendeid, kui ka paremaid komöödiid, nagu: „Neitsid lampidega,“ „Säru meeste rügement,“ „Armud väikesed vääratused,“ „Viirekõnnu peigmehe,“ „Kraavihallid“ j. t. Peab märkima, et näiteringis on tõesti rida häid jõude, kes suudavad pakkuda otse nauditavat mängu.

Saaremaa õpiringid.

Saaremaa maatulunduse konsulendi käsutuses olevast Eesti Haridusliidu Abilaenukogust on õpiringide kirjanduse laenamine õige elav. Juba läinud aasta 20. detsembril oli raamatukogu tühjaks laenatud ja hilisematel soovijatel tuli esialgu ilma kirjanduseta läbi ajada. E. Haridusliidu Saaremaa Abilaenukogu kasutajad on peamiselt maanoorte ringide õpiringid, sellega seletatav ka pea-

pidude korraldamisega püütakse pakkuda publikule naudingut nii lavakunsti, muusika kui ka rahvatantsude alalt. Aastas korraldatavast 8—10 peost on umbes pooled segaeeskavaga, mille kavas on laulu, soolotehtekandeid, rahvatantse, deklamatsioone jne. Kord pildudel on väga eeskujulik. Erilist paranemist korra alal on olnud märgata viimase viie aasta jooksul. Siinse noorsoo käitumisele ja elukommetele on kahtlemata olnud suur mõju raamatukoguseltsi üldisel tegevusel, eriti aga pildudel. — Peo pilettide hinnad on: kogu õhtuks 50 snt., ainult eeskavale 30 snt., tantsule 30 snt. Pildudest osavõtjate arv kõigub saja ümber.

Sportlikku tegevust arendab seltsi spordiharu, mida juhatab Jaan Pärn. Osakond tegutseb energilisemalt suvel. On hange ka vajalisi spordiriistu. Edaspidises tegevuskavas on suusatamise õppimine ja võimlemisharjutuste korraldamine.

Naised ei ole Piiometsas asutanud iseiseisvat ühingut, vaid töötavad raamatukoguseltsi naiste osakonnas. Osakonna liikmete arv on 15; juhatajaks ehk esinaiseks pr. Käär. Osakond korraldab naistele praktilist laadi kursusi.

Noorterühing on asutamisel.

Õpiringide tegevuse juhatajaks on hr. Käär, kelle ametiks juhatuses ongi õpiringitöö juhtimine. On korraldatud loenguid kirjanduse ja maadeteaduse alalt. Kõnelejaiks kasutatakse oma ümbruse haritlasi, näitlikustamist hõlbustab valguspildi aparaat.

Oma küla ainsa haridusliku organisatsioonina on Piiometsa rahvaraamatukogu selts suutnud korda saata hinnatava ja tunnustustvääriva töö.

mine huvi just põllum. kirjanduse vastu. Et aga maanoorte ringides käsitletakse tööelu, milleks E. H. Liidu raamatukogus vastav kirjandus puudub, siis asutas Saaremaa Maanoorte Ühendus oma õpiringide laenukogu, et ka neid ringe kirjandusega varustada, kes E. H. L. abikogust kirjanduse lõppemisel pidid ilma jääma. Õpiringide Laenukogu asutamiseks Saaremaa Maa-

noorte Ühenduse juurde on käimas raamatuloterii, et hankida tarvilist 400–500 kr. summat. Saaremaa Maanoorte Ühenduse ja Eesti Haridusliidu raamatukogust on tänava kirjandust laenatud juba 25 õpiringile.

Maanoorte ringide õpiringide instrueerimiseks on kursusi peetud käesoleval talvel 4 kohas: Muhus, Pidulas, Lõupõllul ja Lümandas, kus Saaremaa maatulunduse konsulent A. Kaal selgitas maanoorte põllum. ja üldhariduslike õpi-

ringide töö meetodeid ja tegevusevõimalusi. Peale teoreetilise käsitluse peeti 4–6 töökoosolekut igal kursusel, kus praktilist käsitlust leidsid mitmesugused töömeetodid.

Kursustel töötasid kaasa õpiringide praktilise osa käsitamisel maatulunduse konsulent E. Maidra ja Saaremaa noorte assistent O. Kolk. Kursustest võttis osa igal pool 30–50 noorte org. tegelast, õpetajat ja muid seltskonna tegelasi. Kursused olid mõeldud maanoorte ringide tegelaste täiendamiseks.

Jõgeva ümbruskonna seltside tegevus.

Koolinõunik G. Reiali ülevaate järgi.

Vabaharidustöö tegelaste kursusel Jõgevas, 1. ja 2. veebr., esitas Põhja-Tartumaa koolinõunik G. Reial huvitava ülevaate Jõgeva ümbruse seltside tegevusest. G. Reial oli suure põhjalikkuse ja asjalikkusega vaadeldud vabaharidustööd 13-es rahvamajaringkonnas, kus asub 33 kooliringkonda ja 70 hariduslikke sihte taotlevat organisatsioonil.

Neist on:

hariduslikke	26
kunstiseltse	11

spordiseltse	4
praktilisi seltsse	29

Hariduslike seltside hulka on arvatud peale hariduse- ja raamatukoguseltside ka ÜENÜ osakonnad, kunstiseltsid e k s loetakse kõik laulu-, mängu-, muusika-, lavakunsti j t. s. ühingud, kuna praktilisest seltsidest on vaadeldud ainult nende tuletõrje, põllumeeste ja maanaiste seltside tegevust, kes peale oma otseste ülesannete arendavad ka mingit vabaharidustöö ala.

Seltsitegelaste kursused Jõgeval.

Kõik maatulundusklubid on arvatud praktiliste seltside hulka.

Seltside möödunud aasta tegevuse ülevaatest selgub aga, et puhthariduslike küsimustega tegutsevate seltside arv jääb varju kunstiküsimustega tegutsevatele. 1935. aastal harrastati Jõgeva ümbruse seltsides:

haridusküsimusi 42 seltsis

kunstiküsimusi 60 „

sellest muusikat 33 ja la-

vakunsti 27 seltsis

kodukultuuri 16 „

noorsootegevust 16 „

sporti 16 „

kaskusküsimusi 8 „

Laulukoored on olemas 33 seltsil, orkestreid 22, näitetruppe 27.

Üldkoosolekuid on peetud aasta kestel 85, seega on iga selts pidanud 1—2 üldkoosolekut. On aga huvitav märkida, et 40-st organisatsioonist ei ole 5 seltsi üldse pidanud oma üldkoosolekut. Kõik üldkoosolekud on olnud tavalised asjaajamiskoosolekud.

Juhatuse koosolekuid on peetud 556, seega on igas seltsis peetud keskmiselt 8 juhatuse koosolekut. 4 seltsi ei pidanud aasta jooksul ühtki juhatuse koosolekut, 2 seltsi pidasid ainult ühe koosoleku, kuna ühe seltsi juhatuse liikmed pidid aga koos käima 53 korda aasta kestel.

Pidude korraldamisega tegeles 47 seltsi, kes kokku korraldasid 186 pidu. Keskmiseks

pidude arvuks seltsidel oli 4, maksimaalseks 13. Haridusliidu poolt teostatud üleriikliku kokkuvõtte järele korraldavad seltsid keskmiselt 6 pidu aastas, maksimumiks oli 1934. aastal 28. Jõgeva ümbruse seltsid on pidude korraldamises püsinud täiesti normaalseis piires, ei ole nendega liialdanud ega saa seetõttu nuriseda ka osavõtjate puuduse üle. Pidude kavad on sisukad, repertuaari valik rahuldav.

Kõnekoosolekuid (referaat- ja loenguõhtuid) on korraldanud 30 seltsi, kokku 80 korda. Keskmiselt korraldas iga selts 3 loengut. Siia hulka ei ole arvatud õpiringide j. t. ringide kinnised töökoosolekud. Kõnekoosolekute arv on võrdlemisi väike; sel alal tuleks soovida suuremat aktiivsust.

Kursusi on korraldatud 28-as seltsis kokku 61. Oma laadilt on need olnud enamvähem praktilist laadi (põllumajanduslikud j. t.). Kui veel paari aasta eest ulatus tantsukursuste protsent 40-le, siis möödunud aastal oli neid ainult 20%.

Õpinge töötas ainult nelja organisatsiooni juures, kokku 4. Peale selle töötati ühes osas maatulundusklubides ja ÜENÜ osakondades ka õpiringide tööviiside kohaselt, kuid kokku ei tõuse ringide arv siiski üle kümne. Loodetavasti aitas Jõgeva vabaharidustöö kursus kaasa ka õpiringilise tööviisi agaramale viljelemisele Jõgeva ümbruskonna seltsides.

Maateater.

Märkmeid misanstseenide loomisest.

Režiikunsti aluseks ja näitejuhi loominguks olulisemaks oleme õigusega hakanud pidama kunstipäraselt ja sisukalt loodud misanstseenide. (Misanstseen on prantsuskeelne sõna — mise-en-scène ja meie mõistame ning märgime selle sõnaga tegelaste paigutust ja käikude korraldust lavastuses.) Misanstseen on olulisem vahend, mille kaudu näitejuht loob ja avaldab oma

elamused autori tekstist ning lavastuse ideest. Misanstseenide kunstipärasus, sisukus, tihedus, mitmekülgsus, loogilisus, ja üle kõige nende loomulikkus, endastmõistetavus ning usutavus — ilmutavad kõige selgemalt näitejuhi andekust, asjatundmist ja kunstimeelt.

Misanstseen ei tohi kunagi olla juhuslik. Näitlejate liikumine laval ainult liikumise pärast n võlts. Misanstseen peab alati olema

põhjendatud. Näitlejate asjatu kõndimine ja ainult „elava liikumise“ pärast käskude tegemine annab tunnistust ainult näitejuhi sügava elamuse puudusest ja teose teksti viletsast läbitundmisest. Sama reeglipärasusega kui näitejuht peab ehitama lavastuse sisemiste elamuste struktuuri, peab ta ka leidma sisemistele elamustele vastavad välised liikumised.

Häid misanstseene luua ei ole kerge. See nõuab näitejuhilt palju tööd ja mõtlemist, eelkõige aga muidugi põhjalikku teose tundmist. Misanstseene ei saa luua mingisuguste täpsete ettekirjutuste järele. Iga lavastus vajab oma sisu ja oma misanstseene selle tõlgitsemiseks. Misanstseenide loomine on nii näitejuhile raskemaks, ühes sellega aga ka tänulikumaks ülesandeks, sest siin võib ta kõige selgemalt ilmutada oma maitset, kunstimeelt ja isikupära s u s t.

Misanstseenide loomisest on kirjutatud väga palju ja mitmest seisukohast. Tähtsaim kõigest on muidugi see, et iga näitejuht ise püüaks süveneda küsimusse ja selle kaudu leiaks oma te e. Mõningate üldiste reeglite arvestamisest ei pääse aga ka ükski näitejuht.

Minanstseenide loomisel peab näitejuht eelkõige silmas pidama, et alati vajalisel määral leiaks esiletoomist näitleja miimika ja žest. Näitleja on etenduse ajal laval tähtsaim ja sellepärast peab näitejuht eelkõige soodustama tema mõjule pääsemist.

Sellepärast ei ole kunagi soovitatav, et ageerija (teotseja) tegelane teeb passiivsemalt seisvast näitlejast mõõdakäigu viimase selja tagant. Ta kaotaks seega hetkeks kontakti publikuga, tema teise selja tagant mööda pugemine oleks silmale haavav ja reageeriv näitleja oleks silmapilguks tegevusest välja lülitatud. Sellepärast seisjast möödaminekud ikka eest! Iseasi aga on kui kaasnäitleja seisab seljaga publiku poole, siis saavad mõlemad tegelased üksteist pilguga jälgida ja publikult vaadates tundub sama, mis eest ülemineku. Möödaminekud selja tagant on aga alati pildiliselt ilusad ja ainuõiged, kui partner istub või lamab. Siis ei kaota kumbki tegelane hetkekski kontakti publikuga.

Püstiseisva kaasnäitleja selja tagant läbipugemisi või jälle istuva või lamava partneri eest üleminekuid tuleb laval sallida muidugi siis,

kui sellega taotletakse erilist eesmärki. Siis peab see aga misanstseenis olema ka vajaliselt põhjendatud, ükskõik kas siis koomiliste või dramaatiliste motiividega.

On üldiselt väga tähtis, et näitleja nägu kõneldes oleks ikka publiku poole. See teeb näitleja kõne selgemini kuuldavaks ja võimaldab publikul jälgida ka tegelase miimikat. Seepärast on soovitatav misanstseene luua ikka nii, et näitleja nägu kõneldes jääks publikusse, kui mitte otse, siis poolprofiilis, või vähemalt profiilis.

Eriliselt tähtis on aga, et näitleja oma esimesel etteastel saaks ilmuda publikule nähtavale oma täie näoga. Esiteks on publik uue tegelase ilmumisest ikka huvitatud ja teiseks peab näitlejale võimalus antama ennast kohe maksma panna kõigi mõjuvahenditega — s. o. sõna, kuju, žesti ja miimikaga.

Näitejuht peab juba lavaplaani koostamisel arvestama näidendite vajalikke misanstseene. On oluline lavaruumi jagada ja näitlejad liikuma panna nii, et kasutatud oleks kogu ruum. Tuleb piinlikult hoiduda misanstseenide kordamisest samade tegelastega, sest iga kordamine ainult lahjendab esialgset mõju. Iseasi muidugi siis, kui sellega taotletakse erilist efekti.

Tähtsamad stseenid tuleb laval anda ikka nii, et tegelased oleksid võimalikult lava keskel ja esiplaanil. Siis on näitlejail kergem ennast maksma panna. On aga mõnel näitlejal vaja viibida pikemat aega laval, ilma et ta lavalolek oleks seoses just hargneva tegevusega, siis on soovitatav teda viia lava sügavusse või asetada seljaga publiku poole. Vastasel korral võib ta oma reageeringutega asjatult kiskuda publiku tähelepanu peastseenilt kõrvale.

Veel peab näitejuht silmas pidama, et ei tohi lasta kaasmängijat liikuda, silmatorkavalt žestikuleerida, või kuidagi tähelepanukõitvalt reageerida, kui teisel käsil tähtis tekst või elamus. Tavaliselt kipuvad seda tegema näitlejad, kes oma osa ei oska ja märgusõnu ei tea, ning siis rikkaliku „mänguga“ püüavad oma saamatust varjata. Teevad seda aga ka näitlejad, kes iga hinna eest püüavad silma paista ja kaasmängija edukust halvata. Näitejuht peab siin toimima terava silma ja karmi käega.

Kokkuvõttes: näitejuht peab misanstseenide loomisel toimima nii, et esmajoones oleks näitlejate mäng esile tõstetud ja sellejärele silmas peetud, et tegelaste paigutused oleksid huvitavad ja algupärased, ning lavapilt mõjuv.

Mida rohkem näitejuht teose sisusse tungib ja mida elavamalt ning täielikumalt ta selle tegevust enesele suudab selgeks teha, seda värskemaid ja huvitavamaid misanstseene ta võib luua.

An.

Näitleja loovast olukorrast.

Mis on näitleja loov olukord?

See on tema selline seisund, mille juures on võimalik v a b a ja samal ajal ka õ i g e, näiliselt teadvuseta reageerimine ette teada olevatele ärritustele, nagu oleks need ootamatud.

Piiritus on küllalt keeruline, püüame teda jaotada.

Näitleja loov olukord on niisugune seisund, mille juures on võimalik v a b a r e a g e e r i m i n e. Mis tähendab v a b a? Vaba tähendab näitleja poolt teostada märkamatult, pingutuseta isiklikku loomust: näitleja vastab partnerile selle või teise intonatsiooniga, selle või teise žestiga seepärast, et nii talle vastati ja teisiti tema vastata ei võinud. Nii ta ei vasta mitte seepärast, et teda kohustas näitejuht, või et tema ise sundis end nii reageerima partnerilt saadud repliigile, vaid seepärast, et tal tuleb nii välja, täiesti vabalt, tahtmatult.

Ütlesime, et vaba reageerimine oleks ka õ i g e, s. o. vastaks varemalt seatud ülesandele.

Järelikult näitleja peab vastama igale ärritusele nii, et esiteks oleks tal absoluutne — mitte etteplaanitsetud — reaktsiooni tundmus, s. o. temale peab näima, et ta peab reageerima nii, kuid mitte teisiti, sest et tema t a h a b nii reageerida, sest et ta ei v õ i teisiti reageerida, seepärast et tema a i n u l t n i i võib reageerida ja samal ajal see ainus, temale võimalik reaktsioon peab valjult vastama sellele, mis varemalt oli mõeldud.

Näitleja peab määratud momendil võtma määratud misanstseeni, mis seatud koostöös näitejuhiga, ja kui palju kordi näitleja ka ei mängiks antud osa, ta peab igakord

täitma üht ja sama kindlaks määratud misanstseeni. Sest see misanstseen on leitud, ta pole juhuslik, on läbimõeldud, ta sisaldab endas teatud mõtet. Järelikult näitleja on k o h u s t a t u d igakord täitma nimelt s e d a misanstseeni, mitte aga mõnda teist. Asja sisu on aga selles, et selle misanstseeni täitmise protsess peab olema tema o r g a a n i l i n e v a j a d u s.

Sõnastatud nõue on üks harvadest juhtudest, milles leiab endale kasutamist dialektilise materialismi üldtuntud õpetus tahtevabadusest. Inimene teostab täiesti vabalt seda või teist kommet, sest tema tunneb seda kommet kui niisugust, mis vastab seaduslikult läbiviidud ajaloolisele tarvidusele. Näitleja teostab täiesti vabalt temale antud lavalist ülesannet, sest ta mõistab, et nimelt see tegevus on antud tükis, antud lavalise situatsiooni tingimuses ja antud kujule möödapääsematuks vajaduseks. Nimelt see žest, see intonatsioon, s e e misanstseen, mitte aga mingi muu. Ja kui näitleja lõpuni tundis läbi ja mõistis, et vajalik on nimelt see, mitte aga mõni teine, siis tekkis temas tarvidus teostada juba järgmist.

Praktiliselt täita näidatud nõudeid on alati väga raske. Meie räägime näitlejale — siin pead sa niimoodi reageerima. Näitleja nõustub sellega, ta tunneb temale esitatud ülesande vajadust osa hoolsa analüüsi põhjal. Ta katsub teostada seda reaktsiooni, ent see õnnestub tal kunstlikult, mitte vabalt. Räägime temale: me vabastame sind kõigest kohustusist, tee nii, kuidas välja tuleb ja kuidas tahad. Ta toimibki nii, kuidas tahab ja tuleb välja m i t t e õ i g e — see mis ta teeb, ei vasta antud kuju mõistele, milline möödapääsematult on seatud antud ettekande

„KAITSE KODU!”

On vääriline ajakiri iga eestlase lugemis-
lauale. Seepärast ärgu ükski kaitse-
liitlane, ükski riiklikult mõtleja kodanik
endale lugemisvara soetamisel unustagu:

„Kaitse Kodu!“ — eestlase ühisperekonnaajakiri.

Tellimishind on: aastas Kr. 6.—, 1/2 aastas Kr. 3.—
3 kuu peale Kr. 1.50 ja ühe kuu peale 50 senti.

„Kaitse Kodu!“ talitus, Tallinn, Kaarli 10, tel. 451-89

RIIGI TURBATÖÖSTUS

JUHATUS: TATARI T. 1

TELEFON: 456-62

üldise ideega. Resultaadiks on mõtte ja idee moonutus. Vaid siis, kui vajalik toimub vabaduse mõistega, tunnetusega, kui vajadus ja vabadus moodustavad üksuse, vaid sel juhul võime öelda, et näitleja loob.

Niikaua kui näitleja mõtleb oma värvingutest, ta ei loo. Niikaua kui näitleja kasutab oma vabadust mitte kui teadvustatud tarvidust, vaid kui oma subjektiivset omavoli — siis ta ka ei loo. Näitleja subjektiivne omavoli ja mõistuslik mäng, kui näitleja sunnib end varemalt järelemõeldud värvingu täitmisele (žest, intonatsioon) — see pole looming.

Vägivalla element peab loovas aktis puuduma. See akt peab piiritlet vaba olema ja samal ajal ta peab alluma vajalisele.

Milline on praktiline järeldus sellest? Näitleja peab teadlikult töötama, analüüsima, läbi mõtlema nii kaua, kui loov akt sünnib iseendast. Siis sulab ühte kõik, mis näitleja kogus analüüsirezultaadis püsivate, teadlikude kaalutluste resultaadis ja sel teel saadud kokkuvõtte leiab endale väljenduse täiesti vabas vormis, just kui antud näitleja mitte-kavatsetud vastus sellele või teisele ärritusele, saadud laval oma partnerilt.

Nii me jõudsime selleni, mida tähendab nõue vabadusest näitleja lavalise tegevuse juures. Meie teame ka seda, miks me nõuame, et lavaline reageerimine oleks õige.

Loomingulise olukorra määramiseks seadsime aga veel ühe nõude: et lavaline tegevus sünniks teadvusetus vormis, näitleja organismi vastusena varemalt tuntud ärritustele, nagu oleks need ärritused ootamatud. See tähendab seda, et kuigi näitleja teab kõik varemalt, iga järgnevat repliiki, samuti ka partneri oma, teab kõik järgnevad sündmustikud kuni tüki lõpuni, seda enam peab ta oskama iga, varemalt temale teatud fakti vastu võtta kui ootamatust. Ainult siis on käes tõeline looming, kui näitleja on sellises olukorras, et ta võib võtta vastu ette teada olevaid ärritusi kui ootamatuid ja samuti neile ka vastata.

B. Zahhaara järgi A. S.

„POLARIS“

EESTI KINNITUS A.-S.

võtab vastu järgmisi

KINNITUSI:

tule-, murdvarguse-,
veo-, väärtsaadete-,
kasko-(laevakerede)
ja klaasikinnitusi

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid
ületavad

Kr. 925.000.—

Seltsi asutamisest peale on kahjude
eest väljamaksetud üle

Kr. 4.700.000.—

Sooliidne edasikinnitus!

Kahjud likvideeritakse
viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana
Viru 12. Kõnetraat 426-66.

Telegrammi-aadress: „Polaris“.

Osakond asub Tartus,
Suur Turg 11. Kõnetraat 6-75.

Esindajad kõigis linnades ja
maakotades.

Kohus Jaak Joorami ja Jüri Tomuski riiu asjus.

H. Raudsepa „Mikumärdit“ ei olnud üksi lõbus vaadata, vaid seal esines ka palju elu-
lisi tüüpe ja seiku, mis praegugi ei tarvitse
veel sugugi olla vananenud, kuigi neist nüüd
enam ei räägita.

Kullamaal oli „Mikumärdil“ juba kaks ja
kolmandik etendust selja taga, kuid huvi selle
vastu oli siiski nii suur, et kannatas veel
välja neli kirjanduslikku kohut — iga istung
muidugi ise kohas — mille kohta öeldi, et ei
olevat halvem etendusest.

Kuidas see kirjanduslik kohus toime tuli,
sellest olgu siin toodud lühike ülevaade¹⁾.

Eeltööd.

Asja peakorraldaja, kes oli hiljem kohtu
esimeheks, määras asjaosalistele — neile, kes
„M.“ olig kaasa mänginud — nende ülesan-
ded ja andis isegi kõneluste kavad. Kohtus
olid peaaegu kõik näidendi tegelased. Esi-
mehe kõrval oli kõrvalistujaiks kohalikke selts-
konnategelasi. Kohtu sekretär tegi kirjalikke
märkusi, et liikseerida tähtsamaid väiteid.
Prokurör jälgis asjaarutamist „kõrgema mo-
raali“ seisukohast.

Kohtupidamine.

- I Istungi avab esimees ja teatab, mis tu-
leb arutusele. Tehakse teatavaks kohtu
koosseis.
- II 1. Esitellakse Jaak Jooram järgmiste kü-
simuste abil: a) nimi? b) kui vana?
c) perekondlik seis? d) haridus? e) amet
ja kõrvalametid? f) varanduslik seis?
g) karistatud või karistamata? h) kas
vastaspoolega sugulane?
Jooram annab teated tema iseloomule
vastavalt.
2. Esitellakse Jüri Tomusk kui kaebaja
analoogiliselt eelmisele.
- III Kaebekirja ettekandmine²⁾.

¹⁾ Kohus ise kestis ligemalt 3 tundi.

²⁾ Kaebas Jüri Tomusk, et Jooram teda
aisaga pähe löönud. Sündmuse koht — Kir-
janduse vallas.

IV 1. Tomuskilt küsitakse lähemaid kaebuse
motive. Seletagu lähemalt, kuidas oli
löömine³⁾. Jüri Tomusk volitab oma
eest kõnelema poega Juhanit.

2. Juhan Tomusk esitellakse samade kü-
simuste najal, nagu eelpool toodud.

V 1. Jaak Joorami vastuseletused. Jooram
esitab enda eest tütre Mareti.

2. Maret esitellakse.

3. Juhan Tomuski pikem süüdistuskõne.
See kõne sisaldab juhtumuste käigu To-
muskite seisundist vaadatuna. Ei puudu
nõokamised Jooramite aadressil.

Mareti seletused. Süüdistab Juhanit ja
teisi Tomuskeid tagavõttes vallutada
talu.

5. Edasi kahekõnet ja vaielusi, kuni poolte
vahekord — ja mängu mõte — publikule
selge.

VI Tunnistajad. 1. Maie esitlemine eelpool
toodud küsimuste varal⁴⁾. 2. Ants esi-
tellakse⁵⁾. 3. Juhan kvaliifitseerib Antsu
väga madalalt ja palub teda tunnistaja
kohalt tagandada.

4. Ants seletab, miks tahab linna.

5. Esitellakse Emsi. Tunnistajad hak-
kavad üksteisele lõõpivaid sõnu ütlemata.
Siit korrale kutsumised.

6. Erilise risttule alla võetakse Mimm⁶⁾.
Mimm teab rääkida ka Seeliohvist.

VII. Poolte viimased sõnavõtted. Prokurör
avaldab oma arvamise⁷⁾. Kohus läheb
otsust tegema.

³⁾ Küsimusele: „kas on mingisuguseid
fakte?“ vastab Tomusk: „Ei seal polnud min-
gisuguseid hvakte, muudkui tõmbas aisaga
pähe.“

⁴⁾ Maie häbeneb oma vanadust, raha, on
kõva oma usus.

⁵⁾ Küsimusele „Kuidas suhtub Juhani-
sse“ vastab Ants: „Et kõik need haritlased lina-
likku upuksid.“

⁶⁾ Mimmilt pidi kaebaja välja pressima
kõige tähtsama tunnistuse — et Jooram popsi
tõesti löi.

⁷⁾ Kaudselt ka näidendi väärtuste suhtes.

Kohtu otsus oli igas kohas isesugune. Igal pool sai aga Jooram karistatud peamiselt koduse aresti näol jõulupühade ajal.

Otsuse kuulutamisega oli sel oma improviseeritud etendusel lõpp⁸⁾.

Kõrvalasjad.

„Sellise „Mikumärdi“ „mängimisega“ tõmmati meeled rohkem pinevile, kui näidendit vaadates. Iga tegelane kaitses oma seisukohti päris advokaadi võetega. Mäng annab

⁸⁾ Küsimusele, kas edasikaebajaid on, vastas Jooram:

„No mina popsile õigust ei jäta.“

„Vahtramäe vabastajad“

Jaan Riisalo rahvatükk 4. vaatuses. Jaanuari lõpul ilmus Haridusliidu kirjastusel Viljandi „Sakala“ toimetuse liikmelt Jaan Riisalolt 4-vaatusline rahvatükk „Vahtramäe vabastajad“. Esimene vaatus areneb 1818. aasta jaanuaris, mil käis „punaste“ poolt mõisade ülevõtmise aktsioon. Näidendi peategelane on kohalikkude punaste juhiks. Teine vaatus kujutab ajajärku okupatsiooni lõpupäevil 1918. aasta novembris. Algava vabadusvõitluse läbi loodetakse saavutada maad. Kolmanda vaatuse sündmustik areneb 1919. sügisel rinde lähikonnas Petserimaa talus, kus asub väeosa varus. Kirjutatakse üles, kust keegi sõdur soovib maad. Neljanda vaatuse tegevus sünnib paar aastat pärast Vabadussõja lõppu. Näidendi peategelane on saanud maad mõisast sama kivirehe juurest, kus 1905. aastal lasti maha ta isa.

Teos on kirjutatud hea lavatundmisega, selgelt joonistatud tegelastüüpidega, korrektse ning elava sõnastusega ja laseb ennast hästi lavastada. „Vahtramäe vabastajad“ ei ole mitte

selleks häid võimalusi. Publiku hulgas veeti kihla, kes kuupalju trahvi saab.

Peale kirjanduslikku kohut pidi algama näidendi enese ettekanne samades kohtades, kus peeti kohut. Ühel pool see teostatigi⁹⁾ ja kaunis suurearvulise publiku osavõtul. Järgnevatest etendustest tuli loobuda, sest et see kõik muutus asjaosalistele väga koor-mavaks.

Selle artikli „moraal“: Kirjandusliku teose tutvustamiseks peetagu kohut teose tege-laste üle.

⁹⁾ See oli kolmas kord kolmandikuga.

ainult sobiv näidend rahvuspühiks, vaid on eduga mängitav igal ajal. — S.

„Vaga Jaagup“

E. Maiste 2-vaatuslik rahvatükk lauludega.

Veebruari lõpul ilmus Haridusliidu kirjastusel E. Maiste „Vaga Jaagup“ 2-vaatuslik rahvatükk lauludega. See on omapärane ja ladiusalt kirjutatud külatükk mõnusa huumori ning mahlaka koomikaga. Tegelased on joonistatud vajaliku elulisusega, tegevus arendatud elavalt ning lavaliselt. Viisid lauludele on loonud autor ise, kes ühtlasi ka tubli muusikamees.

Teos on kergesti lavastatav ja väga sobiv peoõhtuile, kus muude ettekannete tõttu vajatakse lühemat ja lõbusat näidendit. — S.

Enn Vaigurilt ilmub uus rahvatükk.

Enn Vaigur, kes möödunud kevadel oma „Kraavihallidega“ vallutas on maa näitelavad kui ka kutselised teatrid, on lõpetanud uue rahvatüki ja teos ilmub juba märtsis E. Haridusliidu kirjastusel. — S.

Märtsi algul ilmub Eesti Haridusliidu kirjastusel

VAGA JAAGUP

E. MAISTE kahevaatuslik rahvatükk lauludega.

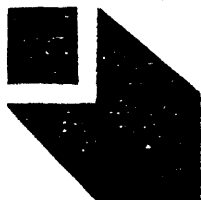
Mitmesuguseid lihasaadusi soolatud,
suitsetatud ja konserveeritud kujul

ostate Ühisus

„Estonia Eksporttapamajadelt“

Tallinn, S. Tartu mnt. 101. Postkast 33.

Telef. : 305-51, 305-82, 309-53, 309-55.

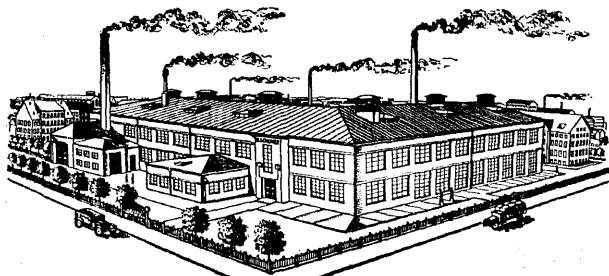

Kui soovite endale koguda kapitali kindlaksmääratud
tähtajaks ja ühtlasi kindlustada oma perekonda oma
varajase surma puhuks, siis sõlmige e l u k i n d l u s t u s

EESTIMAA KINNITUS-A.-S.

„EKA's“,

suurimas kodumaa kindlustusseltsis.

B. Schocher & K^o

Aurujõul riidevärvimise,
pleekimise ja apreteeeri-
mise tööstus.

TALLINN

Jahu t. 3-b

Kõnetr. 468-35

VIIMASED ODAVAD ETTETELLIMISED RAAMATUAASTAL!

Ettetellimised kahele seeriale ja kahele raamatule.

Algupäraste uudisleoste seeria
10 teost — 10 autorilt.

1. L. Anvelt: Eluhirm. Romaan.
2. J. Jaik: Tondijutud. E. Järve illustratsioonidega.
3. Jakob Liiv: Mälestused.
4. O. Luts: Sügis. Illustreeritud.
5. A. Mälk: Rannajutud. E. Järve illustratsioonidega.
6. M. Raud: Õhtused kajad. Novellid.
7. R. Roht: Verioja mõis. Romaan
8. G. Suits: Noor Kreutzwald. Hulga piltidega.
9. Fr. Tuglas: Kuldne rõngas. H. Mugasto illustratsioonidega. Novellid.
10. P. Vallak: Epp Pillarpardi Punjaba potitehas. 2. trükk. Kunstnik A. Laigo illustratsioonid.

Seeria hind ettetellimisel 17 krooni
ühes saatekuludega.

Täielik Eesti-Saksa sõnaraamat.

Koostanud E. Sell.
Redigeerinud mag. P. Ariste.

Raamat ilmub vihkude kaupa, iga vihk vähemalt 3 trükipoognat. Üldse ilmub 7 vihku. Ettetelli-
jaile saadetakse vihud ilmumise järjekorras posti-
kuludeta kätte. Ettetellimise hind 4 krooni
ühes saatekuludega.

Soodustatud hinnaga ettetellimised kestavad kuni 1. aprillini s. a.

Üsikmüügile lähevad raamatud kuni 60% kallimalt.

Tellimishinna tasumine on võimaldatud ka osade kaupa.

Osaühisus „Noor-Eesti Kirjastus”

Tartus, Gustav-Adolfi 8, tel. 2-66 // Raamatukauplus Tartus, Rüütli 11.

Euroopa valitud kirjanduse tõlkeseeria
10 teost — 8 autorilt.

1. I. Kianto: Räbalaranna Joosep. Romaan. Tõlkinud S. Holberg.
2. Selma Lagerlöf: Gösta Berling. Romaan. Tõlkinud M. Pedajas.
3. E. Ludvig: Napoleon. I köide.
4. " Napoleon. II köide. Tõlkinud O. Olesk.
5. E. Pressensé: Ursula. Tõlkinud A. Poska.
6. L. Tolstoi: Anna Karenina. Tõlkinud S. Holberg
7. J. Verne: Draama Liivimaal. Romaan. Prantsuse keelest tõlkinud ja illustreerinud J. Vahtra.
8. E. Wirza: Taeva redel. Läti keelest tõlkinud M. Pukits.
9. Lajos Zilahy: Kaks vangi. Romaan. I köide.
10. " Kaks vangi. " II köide. Tõlkinud F. Oinas.

Seeria hind ettetellimisel 22 krooni
ühes saatekuludega.

Jaan Koorti monograafia.

Toimetanud J. Paris.

Raamat ilmub suures formaadis ja heal paberil, rikkalikude reproduktsioonidega J. Koorti töödest kriit- ja trükipaberil. Raamat annab täieliku ülevaate J. Koorti elust ja tööst. Ettetellimise hind 3 krooni ühes saatekuludega.

Igale saksakeelt-tarvitajale on hädavajalik

„Der Sprach-Brockhaus“
„Saksa pildisõnastik“

762 lehek., üle 5400 pilti ja ülevaadet.
Hind riideköites ainult Kr. 5.65.

F. WASSERMANN

TALLINN, PIKK 7.

Kirjanduslik ringvaade.

Otto Liiv.

Die Wirtschaftliche Lage des estnischen Gebietes am Ausgang des XVII Jahrhunderts.

Õpetatud Eesti Selts, Tartu 1935.

„Arengu“ agaram kaastööline, eriti raamatute retsenseerimise alal, dr. O. Liiv ise on kirjutanud parima raamatu ajaloo alalt mõeldunud aasta toodangus. See on tema doktori väitekirj Eestimaa olundist 17. sajandi lõpul („Die wirtschaftliche Lage des estnischen Gebietes am Ausgang des XVII Jahrhunderts“).

„Vana hea Rootsiaja“ ümberhindamisel on dr. O. Liivi uurimus sama tähtis ja väärtuslik kui paar aastat tagasi ilmunud dr. J. Vasar'a väitekirj rootsiaegsest mõisade tagastamisest. O. Liivi töö oleks nagu jätkuks viimasele, andes selge ja põhjaliku ülevaate tagastatud kroonumõisade renditamistest ja selle tagajärgedest, talude koormatistest ja Rootsi valitsuse püüetest paremini korraldada põllundust, metsandust, jahindust, kaubandust jne. (I ptk.)

Teises peatükis O. L. analüüsib rootsiaegset teravilja produktsioonile rajatud mõisa- ja talumajandust, seoses selle iseloomustavate nähetega, eriti maa ja linna suhetega. Statistilised andmed mõisa- ja talumaa vahelisest suhtest, alemaade tarvituse ulatusest, külvi-pinna ning saakide kohta toovad uut valgust senisesse ajalookirjandusse. Neid andmeid illustreerivad raamatu lõppu paigutatud kaardid põldude, heinamaade, metsade ja kõlbmatu maa leviku kohta nii Rootsi-aja lõpul kui praegu, Eesti iseseisvuse ajal.

Lõpuks (III ptk.) peatub autor rootsiaegse viljakaubanduse ja selle korraldamise, tollipoliitika ja viljahindade kõikumuse juures. Kaubanduse keskusi ja kaupade liiklemis-suunda selgitab jällegi sellekohane kaart raamatu lõpus.

Eesti ajaloo kapitali komitee koosolekul 23. jaanuaril s. a. tunnistati dr. O. L. töö kõrgema auhinna väärt (400 krooni) kui „uurimus, mis on paremaid töid eesti ajaloolaste produktsioonis, seisab täiesti rahvusvahelisel tasemel ja on välismaadelgi vastava tunnustuse osaliseks saanud“. (Dr. J. Vasara sõnad).

V. Orav.

Ostes riidekaupa suurlaest

Herman Rõivase

Kodumaa

vabrikute riidekauplusest

Tallinn, Estonia pst. 11

saate kvaliteet kaupa õiglase
hinnaga

Müük suurel ja väikesel arvul

Kes on haritud inimene.

New-Yorgi Eesti Haridusseltsi kuukiri „Meie tee“ nr. 8 (1935. a.) toob huvitava kirjutise Eesti Haridusliidu esimese esimehe Jüri Annusson' i sulest, mille toome allpool mõningate lühendustega.

Aastat viis-kuuskümmend tagasi, rahva jutu järele, Tartu ülikooli vanem kojamees olnud kõige suurem asjatundja algavate noorte professorite andekuse määramises. Lootust äratavate isikute kohta ta otsus kõlanud: „See noormees on üsna haritud inimene!“ Ja kunagi pole tal vajadust tulnud oma arvamust muuta.

Ometi pole aga see suur inimeste tundja osanud kellelegi seletada, mis p õ h j u s e l ta üht või teist isikut harituks pidas.

* *
*

Hariduse mõiste paistab enesestmõistetavana ja arusaadavana niikaua, kui hakatakse teda enesele või teistele seletama. Siis iga seletus toob esile hulga mitmesuguseid küsimusi ja mõistatusi. Kasvatusele ja haridusele antud tuhandest seletusest ükski ei ole saanud üldise vastuvõtu osaliseks. Selle nähte üheks põhjuseks on nende mõistete sisu alaline muutumine aja ja koha järele. Sellest siis ka haritud isikult oodatavad omadused on muutlikku ja suhtelist laadi. Sama isik võib osutada ühes kohas või ühel ajal „harituks“ ja teises kohas või teisel ajal „harimatuks“.

Kõige üldisemaks, selle juures aga ka kõige välispidisemaks hariduse taseme määrajaks on koolitunnistus: mida kõrgema ja suurema kavaga kooli keegi lõpetanud, seda rohkem harituks ta loetakse.

Sel hindamisel on oma suured vead ja puudused. Ta ei arvesta koolist väljaspool (kodus ja tegelikus elus) omandatud haridusega, mis on mõnikord suurema tähtsusega ja tõsisema sisuga, kui kooliharidus. Selle juu-

res aga omal jõul ja algatusel läbilõõnud inimesed ei ole praegusel ajal sugugi nii väga haruldased! Teiseks, koolitunnistus ei avasta igakord ka ta omaniku kooli hariduse tegelikku taset; tas puuduvad täpsed andmed tõelikult läbitöötatud õppekavast, kooli kasvatustööd ja õpetuslikust meetodist, õpetajate hoolest ja oskusest jne.; ka ei leidu tunnistusel kuigi sisulisi teateid isiku andekusest, omapärast, huvidest, töötahtest, iseloomust jne.

Neist puudustest hoolimata koolidiplom on tegelikult kõige üldisem, otsekohe ja alati saadaval olev hariduse mõõtja, mis on omandanud isegi rahvusvahelise tähtsuse. Teatud maa koolisüsteemi ja õppekavu tundes saame keskmiselt öige kujutluse selle maa koolidest tulevate isikute hariduse tasemest.

* *
*

Koolihariduse üheks puuduseks on olnud ja on veel praegugi teatud ühekskülgisus. Kooli iseloomuks on rohke õpetus, kuid vähene kasvatus: antakse teadmisi ja oskusi, kuid ei arendata iseloomu. Uus kool katsub sellest puudusest järkjärgult vabandada, ei ole aga suutnud veel palju korda saata.

Oli aeg, kus see ühekskülgne haridus suutis rahuldada elunõudeid. Teadmised ja oskused andsid isikule täieliku võimaluse edasisaamiseks.. „Koolitatud“ inimesi oli vähe ja sellepärast igapähele oli eluaegne „soe koht“ ette kindlustatud. Elu ise oli lihtsam ja arenes pikaldaselt; noorepõlve õppusest jätkus kogu eluajaks; vähe tuli pärast midagi juure õpida. Ametitesse määramisel ei tuntud vajadust panna kuigi suurt tähelepanu iseloomule, mida peeti enam või vähem igapähe eraasjaks.

Teoreetiliselt kool muidugi pidi kasvatama ka iseloomu, kuid on seda aga harilikult teinud pealiskaudselt ja puuduliku meetodiga, peamiselt mõistuse arendamise

kaudu. Selle meetodi esiisaks on Sokrates (469—399 e. Kr.), kelle järele kõlblise ja hea elu eeltingimuseks on tõe tundmine — t e a d m i n e, mis on hea või paha.

Varsti pärast Sokratest Aristoteles (384—322 e. Kr.) väitis, et paljast tõe teadmisest ei ole veel küllalt õieti ja hästi elamiseks. Inimene võib teada, kuidas ujutakse, kuid see ei päästa teda veel uppumisesurmast; ta peab ujuda o s k a m a, ja seda ta saab õppida ainult tegelikult ujudes. Samuti ka hästi ja õieti toimima (enese üle valitsema, ausameelne ja õiglane olema jne.) õpitakse ainult õ i e t i t e g u t s e m i s e kaudu. Sellisel tegutsemisel isiku mõistus (teadmine), tunded ja tahe liituvad ühiseks harjumuseks, kujunedes iseloomu lahutamatuks osaks.

Aristotelese seisukoht vastab lähedalt praegusile hingeteaduslikele ja kasvatuslikele vaateile. Seni aga kool ja kirik on paari tuhande aasta kestel kasutanud peamiselt Sokratese meetodit, püüdes kasvatada iseloomu — üks õpetamise ja targutamisega, teine — jutlustamise ja põrguvalu ähvardusega, ilma, et kummalgi oleks olnud tõsist püüet või taht asetada isikut sarnasesse seisukorda, kus tal oleks juhus ja võimalust h a r j u d a hästi elama ja õieti tegutsema hea elu ja õige toimimise teel.

Muidugi, koolil ei puudunud peenelt välja-töötatud teooriaid, millele ta põhjendas oma kasvatusliku meetodi. Enne ja praegu veel üldtunnustatud psühholoogiliste vaadete järele inimese hingelisis avaldusis esinevad kolm üksteisest lahutamatu omadust — m õ i s t u s, t u n n e ja t a h e. Näit. metsas karu kohates m a (mõistusega) t e a n, et see on kiskja loom; m a t u n n e n hirmu ja m a t a h a n ta eest varjule põgeneda. Need omadused avalduvad meie läbielamisis mitmesuguses tugevuses; ükskord me märkame rohkemal määral mõistuslikku, teinekord tunde-list või tahtelist külge.

Viimase paarisaja aasta jooksul kogu kasvatus ja haridus on olnud r a t s i o n a l i s t l i k u m a a i l m a v a a t e mõju all, mille järele mõistus on inimitoimingu ainsaks ja ülimalt juhiks. Mõistus, omakorda, arvati koosnevast v õ i m e i k s nimetatud eriosadest — mäluvõimest, vaatlusvõimest, loogiliselt

mõtlemise võimet, jne. Selle asemel, et kasvatada lapse mõistust ta kogu üldsuses, kool katsus teha seda peamiselt ü k s i k u t e v õ i m e t e a r e n d a m i s e teel. Tolleaegsete vaadete järele iga üksiku erivõime tähtsamaks arendajaks peeti mingit koolis õpetatavat ainet: mälu arendajaks vanu keeli (ladina ja kreeka k.), loogilise mõtlemisvõime arendajaks matemaatikat, vaatlusvõime arendajaks loodusteadust jne.

Sellest seisukohast vaadeldes keskkooli haridusel oli kaks ülesannet; ühest küljest ta pidi andma isikule pärastises elus või edasi õppimisel tarvis minevaid teadmisi ja oskusi, teisest küljest ta pidi kasvatama isikus mitmesuguseid tarvilikke võimeid. Keskkooli õppekava oli koostatud nõnda, et ta läbivõtmine pidi tegema isiku küpseks tõsiste küsimuste lahendamisele asumiseks. Siit ka selle kooli diplomi nimetus — k ü p s u s t u n n i s t u s.

Küpsustunnistuse omanikku peeti haritud inimeseks; tal oli tee vaba mitmesuguseile „peenemaiks“ peetavaile ametitele — kontoritesses, riigiteenistusse jne. Ülikoolis edasiõppimine kroonis ta hariduse, tehes ta töölikuks ja täieõiguslikuks „haritlaseks“ — rahva juhtimiseks ja kõrgemate ühiskondliste ülesannete täitmiseks kõbulikuks loetavaks kodanikuks.

Niisugustes asjaoludes koolikavad seisid aastakümneid ilma suuremate muudatusteta. Elu aga ei püsinud paigal ja arenes alatasa edasi. Rohkemal määral hakkas tunduma lõhe kooli ja elu vahel. Koolis õ p i t i ja õ p i t i r o h k e s t i, kuid suur osa kavast oli ta kasvandikele ainult üleauruseks koormaks ja surnud materjaliks. Mõnd ainet õpetati liiaks palju; teisi, elus tarvilikke aineid, aga mitte sugugi. Suur osa ajast kulus vanade keelte õppimiseks, milliseil puudus pea igasugune tähtsus moodsas elus. Kool trööstis lapsi sellega, et kuigi ühte või teist ainet ennast otsekoheselt ei vajata, isikul on vastuvaieldmata suur kasu nende õppel kujundatud võimeist: ladina keele õppel haritud mälu võis olla kasulik teiste ainete õppel, poearvete pidamises jne.

Tegelikud kogemused sundisid aga viimase väite maksvuse suhtes rohkem ja rohkem kahtlema. Kui ladina ja kreeka keele

õpe on mälu kasvataja, milks on siis hajameel-
seid vanade keelte professoreid? Ja mate-
maatikud oma üldsuses ei ole karvaväärt loo-
gilisemad kui muud surelikud!

Psühholoogilised katsed näitasid, et või-
mete teoorial puudub asjalik ja tegelik alus ja
et teatud aine õppel arenenud „võime“ kandub
edasi ainult temaga lähedas suguluses olevate
ainete õppimisele: ladina keele õpe kergendab
itaalia, hispaania, prantsuse ja inglise keele
õpet, tast ei ole aga kasu eesti keele või ma-
temaatika õppeks ega äriarvete pidamiseks.

Sellega siis keskkooli kava kaotas oma
tegeliku kui ka teoreetilise aluse. Ikka val-
jumalt kõlas kooliuuenduse nõudjate hääl. Ai-
nult vana korra ja vanade asjade austajad
olid teises arvamises. Neil leidus küllalt põh-
juseid kaitsta ühe või teise aine allesjätmist
koolikursusse. Tundsin ühte vanade keelte
õpetajat, kelle arvates ladina keelel pidi olema
suur tähtsus tulevases elus, kuna Issand Ju-
mal taevas kõnelevat ainult ladina keelt.
Põrgu asjaajamise keele suhtes tal puudusid
andmed, nähtavasti selleks pidi olema kesk-
koolis teiseina õpetatav — kreeka keel!

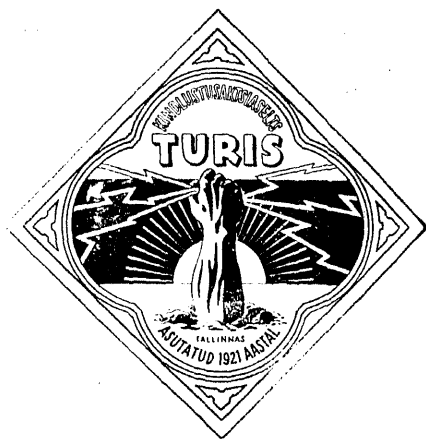
Järkjärgult üksikute riikide ja maade va-
litsused asusid koolisüsteemi, eriti keskkooli
uuendusele. Ideaaliks on olnud paigutada
koolikavasse elule ja isiku arenemisele tõeli-
kult tarvilikke aineid ja võimaldada igale õpi-
lasele oma huvide ja andekuse kohast arene-
mist.

Kavu ja õppemeetodeid muutes praegune
kool on teinud endisega võrreldes suure edu-
sammu; siiski ta ei ole veel kaugeltki saanud
elule järele. Uus aeg on loonud uued nõudmi-
sed ja vajadused. Kooliharidusel puudub en-
dine tulevikku kindlustav iseloom. Koolide
lõpetajate arv igal maal on kaugelt suurem
kui kohtade arv, millele nad endid valmistava-
vad. Teiseks, elu areneb nii kiirelt, et kool ei
oska kõiki tegelikult kohatavaid vajadusi ette
aimata ega nende vastu teadmistega ja oskus-
tega varustada. Endise tasakaalustatud maa-
ilma asemele on kujunenud vahetpidamatult
jõumõjundiliselt muutuv maailm, milles isikul
tuleb iga päev uuesti ümberkohaneda. See
seisukord nõuab uute küsimuste iseseisva la-
hendamise oskust ning enese ajakõrgusel hoid-
mist alalise edasiharimise teel. Lõpuks, inim-

Õnnetus ei hüüa tulles!

KINDLUSTAGE OMA
VARANDUS JA ELU

TURISES

TURIS

TÖÖTAB PUHT EESTI KAPITALIGA
JA EESTLASTE JUHTIMISEL

Peakontor Tallinnas, Valli 10

Esindajad igas linnas ja alevis.

ühiskonna seesmised suhted on muutunud teiseks. Enne inimene kuulus ainult oma lähemale ümbrusele; nüüd ta on otsekoohesed või kaudses läbikäimises kogu maailmaga, pealegi väga mitmesugusel viisil ja mitmesuguses erinevas suunas. Praeguses ühiskonnas isik on oma perekonna, ametiühingu, huviringi, klubi jne. liige; ta on valla, linna, maakonna ja riigi kodanik; tal on mitmesugused elukutselised, kaubanduslikud ja õiguslikud vahekorrad kord kitsama, kord avarama ringkonnaga.

Kõik need asjaolud nõuavad endisest erinevat kasvatust ja sellega ühes ka endisest erinevat haridust. Mitte see ei ole tähtis, kui palju ja mida keegi teab, vaid see, kuidas ta oskab mitmesuguseid elus ettetulevaid ülesandeid lahendada ning uute oludega kohaneda; tähtis on ka see, kuidas ta oskab asetada ennast õigeisese suhteisese alatasa muutuva ja teda mitmekülgselt mõjustava ühiskonnaga.

Enne kohaotsijailt küsiti koolitunnistust, s. t. hinnati nende teadmissi; nüüd tahetakse teada, mida nad suudavad teha; püütakse määrata kandidaadi iseseisvat algatusvõimet, kohanemise oskust, teiste inimestega läbisaamist jne. Nõudes mitmekülgselt kasvatatud, loovat ja aktiivselt edasi arenevat mõistust, praegune elu nõuab ka otstarbeliselt väljaarendatud ja tasakaalustatud tundeilma (temperamenti) ning isiku tegevust ja suhtumisi tagajärjekalt juhtivat taset (karakterit). Vastavalt, kasvatuse ülesandeks endise üksikute omaduste arendamise asemel on loova ja kestva areneva tervikisiku kujundamine.

Haridus on kasvatuse tulemus; ta tähtsus ei seisa kasutamatusis teoreetilisis teadmisis ega mõttetuis oskuis. Hariduse ülesandeks on sisukama, küllaldasema ja õnnelikuma isikliku ning ühiskondliku elu võimaldamine —

vaba, loova tegevemise võimaldamine takistamatult arenevas ühiskonnas.

Kes on siis lõpuks haritud inimene? Eeltoodud vaatlusest väljudes leiame tal järgnevaid omadusi:

1. elus esinevate probleemide lahendamiseks haritud inimesel on rohkesti teadmisi, võtteid ja oskusi; nende puudumise korral tal on harjumus ja oskus neid enesele soetada; ka on tal oskus ja harjumus isiklikul vabal algatusel probleeme üles seada ja neid lahendada;

2. haritud inimene on mõistuslikult, tundeselisel ja tahtselisel kooskõlastatud tervikisik, kes suudab teha kestva ja loovat tööd — isikliku ja ühiskondliku heakäekäigu tõstmiseks;

3. haritud inimene oskab leida elust headust, õiglust ja ilu; ta tegevus ja suhtumised on sihitud headuse, õigluse ja ilu kasvamiseks, isikliku ja ühiskondliku õnne suurendamiseks, ja kurjuse, inetuse ning vale kaotamiseks.

Mida rohkemal määral isikus neid omadusi, seda kõrgem on ta hariduse tase. Kas see haridus on omandatud koolis, kodus või tegelikus elus, see on kõrvalise tähtsusega küsimus. Õieti hariduse omandamine peab toimima kodu, kooli, ümbruse ja isiku enese ühisel koostööl.

Missuguse kooli kursusele peaks vastama haritud inimese teadmiste tase? Praegu iga tegevusala nõuab suuremaid teadmisi kui neid saadakse algkoolis. Mõnesugustest takistustest hoolimata keskkoolide lõpetajate arv igal maal on järjekindlalt kasvanud. Siinsete kasvatusteadlaste arvates see aeg ei ole kaugel, kus alg- ja keskkool liituvad kokku kõigile lastele kohustavaks 11—12 aastase kursusega rahva kooliks. Hea korralduse juures selle kooli lõpetaja võiks olla varustatud kõigi haritud inimesel oodatavate omadustega.

J ü r i A n n u s s o n .

Levitage

Arengut

enesearendajate keskel!

Vabaharidustöö kursus Jõgeval õnnestus.

Jõgeva ümbruse haridustöö areneb normaalselt.

1. ja 2. veebruaril toimus Jõgeva algkooli ruumes Eesti Haridusliidu poolt korraldatud vabaharidustöötegelaste kursus, millel oli rohkelt osavõtjaid ümbruskonnast — Tartu-, Viljandi- ja ka Virumaalt, kokku 62, neist 28 õpetajat.

Kursust juhatas Tartumaa koolinõunik G. Reial ja lektoritena esinesid Haridusliidu peasekretär E. Vender, hariduskonsulendid Neeme Ruus ja Karl Laane. Kursusel käsitleti loengute korras tähtsamaid ja aktuaalsemaid vabaharidustööküsimusi, kusjuures lähemalt peatuti intensiivse vabaharidustöö meetodiliste küsimuste juures, nagu seda on õpiringiline tegevus, loengute, kursuste jne. korraldamine. Õnnestunuks tuleb pidada eriti näitlikku õpiringi-töökoosolekut, mille sisutamisest võtsid aktiivselt osa kursuselased vastavate ettekanetega ja vestluste osas. Arutlusküsimuseks oli valitud ümbruse mõju kasvavale noorsoole. Märkimist väärib asjaolu, et referaatidega esinesid noored R. U. P. Pirn Pedjalt, H. E. L. Dur Kruus Käreverest, kes juba varem töötanud õpingides ja oma ettekanetega tõestasid õpiringilise töö arendavat mõju.

Kursusel peetud loenguis ja neile järgnevais elavais läbirääkimisis tõsteti eriti esile seltside tegevuse koordineerimise küsimus selles, et saavutataks kohtadel seltside vahel tihe koostöö ja kavapärusus, kusjuures selle koordineeritud ühistegevuse korraldatud aluseks on kodukoha kultuurilise arendamine. Läbirääkimisel leiti, et kohtadel paralleelselt leidub vähem kui erisihilisi, mistõttu seltside ühendamisele ei saa näha lahendust olukorras; seepärast on vajaline teostada enne kõike tihedam kontakt ka erisihiliste org-ide vahel, et ei tuleks ette asjatut energia kulutust võitluses üksteise vastu, vaid leitaks igale seltsile oma ülesanded, mis vajalised üldises kultuuritöö tervikus.

Väga hea ja huvitava ülevaate andis koolinõunik G. Reial Jõgeva ümbruskonna seltside tegevusest, millest selgus, et üldiselt on seltside tegevus olnud võrdlemisi elav, kuid siiski vääriks rohkem esile tõstmist hariduslik (arendav) tegevus ja noorte organiseerimine seltside juures. Neis mõtteis koolinõunik soovitas eriliselt õpiringilise tegevuse viljelemist. Ülevaateist selgus ühtlasi, et Jõgeva ümbruskonna seltsides pidude korraldamine on olnud täiesti normaalne, nii et neile ei saa teha etteheiteid pidude liigse korraldamise suhtes.

Ka puudutati kursusel läbirääkimiste korras küsimust, mis kohustab vabaharidustöö tegelasi eeloleva rahvahääletuse puhul, ning leiti, et vabaharidustöö tegelastel oma sihtide ja ülesannete huvides tuleb pooldada riigivanema ettepanekut, et kindlustada sel teel rahulikumat arenguvõimalust ka vabaharidustööle.

Kursuse lõpul avaldati kursuslaste poolt headmeelt kursuse korraldamise kohta, kuna see andis uut hoogu ja värskendust vabaharidustöö tegelasile nende tööks kohtadel. Kursuslastele jagati ka tõendused kursusest osavõtu kohta. Kursus lõppes riigihümniga pühapäeval kell 6 p. l.

Peab tähendama, et osavõtt kursusest oli väga pidev ja loengud võisid alata eeskujuliku täpsusega.

Laupäeva õhtul, 1. veebr. korraldati samas ruumis E. Haridusliidu poolt avalik kõneõhtu, kus esinesid kõnedega: 1) E. Vender — Vabaharidustöö tegelased ja rahvahääletus; 2) Karl Laane — Vabaharidustöö ja tänapäev; 3) Neeme Ruus — Raamat kultuurikandjana. Viimase ettekande kaasas näidati ka valguspilte. Samal õhtul oli ka kursuslaste omavaheline koosviibimine, mis möödus meeleolurikkalt.

Looduse Lasteraamat

Teatavasti jõuluvanaade viimasel kongressil oli pöevakorra tulismaks punktide mudilastele heade raamatute hankimise probleem.

Küsimuse kohta võeti sõna väga elavalt ja kõik jõuluvanaad konstateerisid häbistavat fakti, et täisealised kipuvad o ma kirjavara korraldamisel täiesti unustama lapsed, kuigi just lastele on raamat esimeseks ja suurimaks sõbraks.

Jõuluvanaad kurtsid, et täisealised on nähtavasti unustanud, missuguse õhinaga nad ise omal ajal lastena ootasid uute raamatute saamist ja millise innuga neid loeti.

Seepärast jõuluvanaade kongress, konstateerides täisealiste lubamatut ükshoiksust laste lugemis-

Asudes „Lasteraamatu“ kirjastamiskava täitmisele kuulutas K./Ü. „Loodus“ välja võistluse, mis kandis head vilja, sest auhinnatud teoste hulgas esinevad säärased algupärandid, nagu „Lendav maailm“, „Jänesepoeg To-too“ j. t., mille võid julgesti kõrvutada meie lastekirjanduse seniste tippsaavutistega. Üldiselt aga ulatub „Lasteraamatute“ algupärandite tase kaugelt üle meie vastava kirjandusliigi kesktaseme.

Rööbiti lastelektüüri rikastamiseks korraldatud algupärandite-võistlusega toimetab kirjastus eesti

vara eest hoolitsemisel, võttis ühel häälel vastu resolutsiooni, et mõnele suuremale kirjastusele tehtaks kiireks ülesandeks välja anda vähemalt 20 pildirikast ja hästi selge kirjaga trükitud raamatut. Seejuures seati vankumatuks nõudeks, et kõik juturaamatud oleksid lastele põnevad ja et sündmuste kõik nendes oleks rajatud julgele, elurõõmsale tegevusele. Ka nõuti, et laste lugemisvara sisaldaks rohkem loomulikku eluilu, kui sihilikku kuiva moraalitsemist.

Lühikese nõupidamise järele otsustati selle suure ülesande täitmisele rakendada jõuluvanaadele „Kuldraamatu“ kaudu juba tuttavaks saanud „Looduse“ kirjastus Tartus.

keelde valiku parimaid palasid maailmakirjandusest. Säärased nimed nagu Sophie Reinheimer, Elsa Beskov, Marja Konopnicka või Francis de Miomandre ei tohiks olla tundmatud ühelegi lastekirjandusest huvitatule.

Valitud tõlkeoste kohaselt „Lasteraamatus“ võiks tagada seegi asjaolu, et osa neist on võetud Genfi Rahvusvahelise Haridusbüroo parimate lasteraamatute nimistusse, kuna ülejäänud teosed, näit. „Peetrikeise reis kuule“ või „Mängusõduri elulugu“, on selletagi tuntud klassiliste lasteraamatutena.

Looduse Lasteraamat on määratud 6—12-aast. lastele ja sisaldab 20 raamatut, 1504 lk., kokku 300 pildiga. Eeltellijajale kohemaksetavas rahas Kr. 22.—, järelmaksuga Kr. 24.—, 4 osas à Kr. 6.— iga kuu. Raamatud saadetakse eeltellijajale kätte köidete ilmumise järjekorras, kusjuures raamatute tegelik saatekulu, 1 kroon, jääb tellija kanda.

I osasari (6—9 a. vanustele).

* M. A. Bigham: ROTIPERE ELUPÄEVAD	Kr. 1.20
* M. Konopnicka: JUTUPÄUNIKU JUHTUMUSED	„ 1.—
* S. Reinheimer: KUUSIKU LASTETUBA	„ 2.20
* E. Beskov: OLLE SUUSARETK	„ —.80
Irma Truupöld: ROHELISE PÄIKESE MÄÄ	„ 2.40
* E. Ävenarius: REIS ÜMBER TOA	„ —.80
* Rádi Virges: JÄNESEPOEG TO-TOO	„ 1.60

Kokku 7 raamatut, 464 lk. 106 mitmevärvilist pilti Kr. 10.—

EELTELLIJAJALE kohemaksetavas rahas: Kr. 8.50
järelmaksuga: Kr. 9.— 3 osas à Kr. 3.— kuus.

*-ga märgitud raamatud on juba ilmunud, ülejäänud osa ilmub hiljemalt märtsis.

II osasari (8—10 a. vanustele).

F. de Miomandre: MÄNGUSÕDURI ELULUGU	Kr. 2.20
* G. Bassowitz: PEETRIKEISE REIS KUULE	„ 2.40
Juuli Kauts: JUSS JA MAARIA	„ 1.10
* Rádi Virges: RAJAMÄE TALU	„ 1.10
* Edla Vanambölder: VÖLUTUD KOOVITAJA	„ 1.60
* Karl Ristikiivi: LENDAV MAAILM	„ 1.80
* Hindrek Rikand: RAHVAVANEMA LAPSED	„ 1.80

Kokku 7 raamatut, 624 lk., 115 mitmevärvilist pilti Kr. 12.—

EELTELLIJAJALE kohemaksetavas rahas: Kr. 10.50
järelmaksuga: Kr. 11.— Kr. 4.— kohe ja 2 osas à Kr. 3.50 kuus.

*-ga märgitud raamatud on juba ilmunud, ülejäänud osa ilmub hiljemalt märtsis.

III osasari (9—12 a. vanustele).

* Sulev Einer: RAUDKÄARNAD	Kr. 1.—
* G. Pöldmaa: VÄNGISTATUD PÄIRE	„ 1.50
Elmar Volmre: KINDRAL NAKI	„ 1.30
Valve Saretok: KIKI SUUR SUVI	„ 1.50
Vello Eramaa: VÄIKESUR AEDNIKUD	„ 1.50
* MÜNCHHAUSENI SEIKLUSED	„ 1.20

Kokku 6 raamatut, 416 lk., 79 mitmevärvilist pilti Kr. 8.—

EELTELLIJAJALE kohemaksetavas rahas: Kr. 7.—
järelmaksuga: Kr. 7.50 3 osas à 2.50 kuus.

*-ga märgitud raamatud on juba ilmunud, ülejäänud osa ilmub hiljemalt märtsis.

Osasarjade tegelikud posti saatekulud tasub tellija kohe tellimise andmisel: I osasarjalt — 30 snt., II osasarjalt — 40 snt., III osasarjalt — 30 snt.

Raamatud on välja antud eriti luksuslikul, paksul paberil ja nägusalt kõites mitmevärvilise kaanepildiga.

**K.-Ü. „LOODUS“,
TARTU. Posti jooksev arve 2055**

E. Haridusliidu tegevus Lõuna-Eestis.

1.—16. veebruarini Eesti Haridusliit korraldas Lõuna-Eestis — Tartu-, Võru- ja Petserimaal — rea vabaharidustöö-sisulisi loenguid ja vabaharidustöö kursused Jõgeval (1. ja 2. veebr.) ning Petseris (8. ja 9. veebr.). Osavõtt nimetatud kursustest oli rohkearvuline ja asjalik. Kursuste juhatajana toimisid kohalikud koolinõunikud G. Reial ja A. Kõiv, lektoritena peasekretär Ev. Vender ja hariduskonsulendid N. Ruus ja K. Laane; peale selle esinesid Petseris loengutega dr. O. Loorits ja mag. A. Elango. Kursustel teoreetiliste loengute kaasas rakendati kursusalased isetegevuslikult tööle, korraldades näit. näitlikke õpingi töökoosolekuid. Osavõtjate hulgas oli rohkesti õpetajaid, kuid ka teisi vabaharidustöö tegelasi; Petserimaal olid tulnud kursusele maakonnast 50% kogu sealsest eesti õpetajakonnast.

Peale nimetatud kursuste liidu konsulendid oma ringreisul peatusid terves reas Lõuna-Eesti seltsides, tutvudes nende olude ja tähtsamate vabaharidustöö ettevõtetega. — Terves reas seltsides on vabaharidustöö tegevuse märgata elavat huvi ja intensiivsuse tõusu, kusjuures tavaliste pidude kõrval hakatakse senisest rohkem tähelepanu pühendada ka sisulisele vabaharidustöö korraldamisele — raamatukogude korraldamisele, loengute, õpingilise tegevuse jne. korraldamisele. Rõõmustav on asjaolu, et mitmel pool on intensiivsema vabaharidustöö algatajad noored ise, kasutades ära Haridusliidu konsulentide kohalviibimist vajalike juhtnööride saamiseks. Nii näiteks on soodsat pinda ja huvi tõusu õpingilise töö arendamiseks Võrumaal Kanepis, Väimeias, Navil, Tabinal, Kasaritsas, Nursis, Rogosis, j. m. Rõõmustava asjaoluna tuleb mainida ka seda, et vabaharidustöö korralduses rakendatakse

rohkem kodukoha kultuurielu teenistusse. Nii on näiteks Navil, Võru lähedal, õpingis rakendatud kodukoha mineviku uurimisele, milleks kohalik koolijuhataja hra Torop on juba õige tähelepanuväärivaid materjale kogunud, mida ümbruskonnas leidub ka õige rikkalikult. Nende materjalide täiendamise uute vajalike andmetega jne. ning korraldamine annab ka õpingilisele tööle palju tänuväärseid ja huvitavaid võimalusi. Ka avaldub kohtadel elavaid püüdeid vabaharidustöö tegevuse koordineerimiseks ja kõigi kohalike jõudude rakendamiseks, kus, juures paralleelseltide organiseerimist, kui seesuguseid püüdeid ilmneb mõnes kohas kui killustavaid nähteid ei pooldata.

Ka Petserimaal, kus seni vabaharidustöö olukord, võrreldes teiste maakotadega, on olnud mahajäänud, on märgata suuremate huvide ja ka võimaluste kasvu.

Ringreisu puhul E. Haridusliidu konsulendid korraldasid kohtadel, kus nad peatusid, loengud, kus käsitlesid lähemalt vabaharidustöö korraldamise küsimusi ning selgitasid raamat ja eesti kirjanduse arengulugu, illustreerides ettekandeid valguspiltidega.

Suhtumine loenguisse on olnud igalpool heatahtlik ning enamasti on neile järgnenud elavad läbirääkimised kohalike tegelestega. Küll aga takistasid külmad ja osalt ka haigused mitmel pool loengute korraldamist, kuna need asjaolud avaldavad mõju kuulajate arvule.

Märtsi algul jätkab E. Haridusliit oma tegevust samuti Lõuna-Eestis, korraldades rea vabaharidustöötegelaste kursusi: Antslas (29. veebr. ja 1. märtsil), Mustlas (7. ja 8. märtsil; edasi Voltvetis ja Lihulas. Samuti jätkatakse kursuste kaasas loengute korraldamist ja seltside instrueerimist kohtadel.

Koolinõunikud tutvuvad seltside tööga.

Teatavasti kuulub koolinõunikude ülesannete hulka ka järelvalve vabaharidustöö alal teotsevate organisatsioonide ja asutuste üle. Peagu igas maakonnas ongi koolinõunikud teostanud avalikkude raamatukogude järelvalvet ja märkinud oma aruannetes ka andmeid hariduslikkude seltside muu tegevuse kohta.

Nagu kohtadelt kuuleme, on viimastel kuudel kõik koolinõunikud tutvunud oma piirkondades üksikasjaliselt kõigi seltside tegevusega, märkides enesele üles andmeid seltside tegevusest, varanduslikust seisust jne. Paljudes kohtades on seltside juhid

aruandmiseks kokku kutsutud vallamajja, koolinõuniku juurde.

Hasominil on kavatsus korraldada koolinõunikudele ka raamatukogunduse kursus. Teatavasti nõutakse kõigilt avalike raamatukogude juhatajail vastava raamatukogunduse kursuse lõpetamist ja kutse omandamist. Raamatukogunduse kursus koolinõunikele võimaldab ka raamatukogude järelvalve teostajail lähemat tutvumist kirjanduse, raamatukogunduse tehniliste j. t. küsimustega.

Tuleb aina tervitada koolinõunike kasvatavat huvi vabaharidustöö vastu. Seltside tegelesed tunnevad alati headmeelt, kui tutvutakse nende rõõmude ja muredega ja antakse neile häid nõuandeid.

Eesti Haridusliidu teated

Raamatute annetamise raamatukogudele ja koolidele Eesti Haridusliidu kaudu.

RA puhul raamatute annetamise ilusast üritusest võtab aktiivselt osa ka Eesti Haridusliit. Selleks liit pöördus vastava üleskutsega ringkirjaliselt kõigi liikmeks olevate orgide poole juba eelmise aasta sügisel. Et raamatute annetamise aktsioonis aidata mõjuvalt kaasa, Haridusliit palus ringkirjaliselt kõiki org-e teatada kohtadelt võrsunud silmapaistvamate tegelaste, samuti kohalike jõukamate isikute nimed ja aadressid, missuguseid andmeid on liidule saadetud terve rea seltside poolt. Saadud andmete kohaselt Haridusliit on astunud ühendusse nimetatud isikutega, tehes ettepaneku raamatute annetamiseks, kusjuures annetuste kohalesaatmise vahetalituse liit on võtnud endale. Seni on juba terve rida isikuid järgnenud E. Haridusliidu üleskutele ning oma annetused määranud. Mõned isikud, kelle poole on pööratud, pole seni siiski veel oma otsusest teatanud, kellelt

vastuseid oodatakse aga lähemal ajal, et RA lõpuks või hiljemalt märtsiks, aprilliks võiks aktsioon saada teoks kogu ulatuses. Paljude isikutega on Haridusliidul läbirääkimised raamatute annetamise asjus käimas.

Seni on Eesti Haridusliidu kaudu teostatud ja lubatud järgmised raamatute annetused:

Rõuge endised kihelkonna- ja algkooli õpilased korraldasid Haridusliidu kaudu ja kaasabil raamatute ühisannetuse Rõuge algkoolile, annetades üle 110 väärtusliku raamatu kogusummas Kr. 212,— väärtuses, missugune annetus anti üle kooli jõulupeol, m. a. detsembris. Raamatute annetusest Rõuge algkoolile võtsid osa järgmised isikud: äritegelane O. Helstein, Tartu linnaval. abisekretär Th. Juhanson, jaamaülem B. Kapsas, siseministeeriumi ametnik P. Kollin, ltn. E. Kõiv, Tartu telefonivabriku dir. Aug. Kõva, Tartu ülikooli laekur Rud. Kõva, hariduskonsulent K. Laane, äriomanik Karl Lepp Tartust, Tartu ülikooli eradotsent dr. med. F. Lepp, Tartu abilinnapea K. Luik, pangaametnik O. Meelak, tööstur Ed. Oi-

LAFERME uudispaberossid

MARET

Kõrge headus — odav hind.

METSAEKSPORTÄRI

Meier Judeikin

Ostab: piiramata arvul kasvavat metsa, palke ja eksport laudu.

Müüb: soodsate hindadega kuivi ehitusmaterjale.

Peakontor:

Võrus, Vabriku 6, kõnetr. 89.

Osakonnad:

Tallinnas, U. Sadama 11, kõnetr. 428-09

Tapal, kõnetr. 28

Mustvees, kõnetr. 15

Põlva raudteejaamas, kõnetr. 4-e.

n a s, majaomanik P. P a r k, kaitseväämetnik P. P e t t a i, pastor Elmar P ä h n, allohv. Kr. P ä h n, tööstur P. S i m m u l, agronoom A. T e a l a n e, pr. E. T e a l a n e, tehasejuhataja H. T h a l b e r g ja postiametnik I d a T r i k.

Annetajate soovil Rõuge vallavalitsus on otsustanud raamatud lasta kõita kõvasse köitesse.

Peale selle on E. Haridusliidu kaudu teostatud ja lubatud järgmised annetused:

1) L e h t s e Raamatukogu seltsile, Järvamaal — Tallinna koolivalitsuse juhataja hra J. K e n t s 180 kr. väärtuses kirjandust;

2) V a h a s t u haridusselts „Koidule“ Järvamaal — põllutöömistri abi hra R u d. A l l m a n — 15 põllum. raamatut kr. 60.— väärtuses;

3) V a i v a r a raamatukogule Virumaal: 1) Haridusliidu peasekretär E. V e n d e r on lubanud mõnikümme raamatut, 2) Põllutöoministeriumi direktor A u g. V o d j a — põllumajand. kirjandust;

4) V i h a s o o Haridusseltsile Harjumaal — hra O j a v e s k i — „N.-Eesti“ uudisteoste seeria kr. 17.— väärtuses;

5) H a n i l a Rahvahariduse seltsile Läänemaal — 1) põllutöoministeriumi ametnik J. K o p p e l — Kr. 20.— väärtuses, 2) E. M a a p a n g a ametnik R u d. R e i m a n n (summa lahtsne), K u b u g ü m n. õpetaja K. J u n g e r m a n (summa lahtine);

6) A r u l a noorte ühingule Tartumaal on lubanud raamatuannetusi „Vaba Maa“ toimetaja H. V e l l n e r ja insener A l d e r K i n k;

7) H i r v l i Raamatukoguseltsile Harjumaal — A. S i i r;

8) H i r v l i algkoolile on ühiselt otsustanud teha annetuse ajakirjanik E. V. J a l a k, Rõngu köster R. J a l a k ja prl. R e g. J a l a k;

9) K a b a l a haridusselts „Lootusela“ Harjumaal on prof. A. T o p m a n lubanud annetada muusikakirjandust.

Vabaharidustöö juhtide kursused.

Lisaks seni korraldatud vabaharidustöö kursustele Jõgeval ja Petseris on järgmised kursused kindlaks määratud 29. veebr. ja 1. märtsil Võrumaal Antsla alevi algkooli ruumides koolinõunik E. Muuga juhatusel ja 7.—8. märtsini Viljandimaal Mustla alevi algkooli ruumides, juhatab koolijuhataja J. Antsmaa.

Veel on kavatsusel korraldada samalaadseid kursusi märtsikuul Voltvetis Pärnumaal ja Lihulas Läänemaal.

Lavakunstikursused Saaremaal.

Käesoleva aasta märtsi kuul sõidab Haridusliidu lavakunsti konsulent V a l t e r S o o s e r v Saaremaale korraldama kohtadel lavakunsti-kursusi.

Kursused on kindlaks määratud 1.—15. märtsini Laimjala Hariduslike seltside, 16.—29. märtsini Maasi-Orisaare Hariduse seltsi ja 30. märtsist — 11. aprillini Muhu Haridusselts „Tulevik'u“ juures.

Lavakunst Rahvaülikoolis.

Lavakunstikonsulent E d u a r d T i n n i juhatusel toimub praegu lavakunstikursus Harjumaal Rahvaülikoolis. Järgmine kursus Ed. Tinni juhtimisel on kindlaks määratud 28. veebruarist — 15. märtsini s. a. Pikasilla Haridusseltsi juures Valgamaal.

Teadmiseks õpiringidele.

Elava nõudmise tõttu raamatute laenutamisel Haridusliidu õpiringide laenuraamatukogust on praegu väljas kõik seltskondliku kasvatus, eesti kirjanduse, eesti ajaloo ja koduse kasvatus õpiringide tööraamatud. Saada võib veel komplekte eesti maateaduse, lavakunsti (kogus 1/2 kompl.), aianduse, põldtaimkasvatuse, talumajapidamise korrastuse, eesti loomakasvatuse, maaparanduse ja kõneoskuse õpiringele.

Seda asjaolu tuleks õpiringel, kes soovivad veel raamatuid laenata, praegu arvestada, et ei tekiks asjata viivitust raamatute saamises.

Autorihonorarist vabastamise kord.

Hariduse- ja Sotsiaalministri ja Ha-So-mini Teaduse- ja Kunstiosakonna direktori korraldusel on autorihonoraridest vabastamiseks pandud maksma järgmine kord, millest tuleb täpselt kinni pidada. (Hariduse- ja Sotsiaalministri määrus 15. dets. 1935. a. ja Ha-So-mini Teaduse- ja Kunstiosak. direktori korraldused E. Haridusliidule 12. ja 20. jaan. 1936. a.)

I

Ettekannet korraldav organisatsioon esitab vastavalt Eesti Haridusliidule või Autorikaitse hingule avalduse vähemalt 7 päeva enne näidendi ettekandmist, milles on järgmised andmed:

- 1) ettekannet korraldav organisatsioon,
- 2) ettekandmise aeg,
- 3) ettekandmise koht,
- 4) vastutaja,
- 5) näidendi autori nimi.

Suitsetage ainult kõrgekvaliteedilisi
idamaa paberosse

Mikaado-Extra

25 tk — 35 senti

ja

Mokka

25 tk — 35 senti

Need paberossid on valmistatud vilunud eriteadlaste juhtimisel väljavalitud
idamaa — kvaliteet — lehttubakast ja seetõttu rahuldavad ka kõige nõudli-
kumat suitsetajat.

Tubakavabrik

H. Anton & Ko

Kodumaa suuremaid ja vanemaid kindlustusseltse

EESTI LLOYD

Esindused — üle maa.

Vastutussumma ületab

Kr. 1.040.000.—

Kahjutasusid makstud üle

Kr. 3.000.000.—

Töötab eestlaste kapitaliga, eestlaste juhtimisel.

Soliidne edasikindlustus!

E. Haridusliidu ajakiri

A R E N G

ilmub tuleval (1936.) aastal
iga kuu 20. päeval
(välja arvatud suvekuud).

ARENG toob oma veergudel juhtkirju, kirjutisi, ülevaateid ja kroonikat kultuuri ja vabaharidustöö mitmekesiselt aladelt.

ARENG on kõigi kultuuri- ja vabaharidustöö-tegelaste omavahe- liseks sidemepidajaks ja ustavaks kaastööliseks.

ARENG pühendab oma veergudel erilist tähelepanu enesearen- dustöö mitmekesistele vormidele ja nende väljaarendamisele.

ARENG on parimaks sõbraks ja nõuandjaks õpiringidele, maa- teatri tegelasile ja raamatukogudele.

ARENGU kaastööliseks on hulk tuntud teadusmehi, hariduse- ja selts- konnategelasi.

Arengu tellimishind aastas 2 kr., poolaastas 1 kr. (poolaasta viisi tellimine on või- malik 1. I— 30. VI ja 1. VII — 31. XII). Tellida saab igast postiasutusest.

TOIMETUS: J. Rummo (peatoimetaja), A. Sibul, A. Särev ja E. Vender (vastutav toimetaja).

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus 2—2, tel. 452-02.

II

Pärast ettekandmist ettekannet korraldanud selts esitab Eesti Haridusliidule või Autorikaitse Ühingule tõestuse, et ettekanne on teostunud. Avalduste ja tõestuste põhjal toimub honoraride väljamaksmine Haridus- ja Sotsiaalministeeriumist Eesti Haridusliidule ja Autorikaitse Ühingule ja nende autoritele, nende pärijaile, volinikele või õiguste omnikele.

III

Honorarist vabastamisele kuuluvad maa- seltsid, samuti ka provintsilinnade väikelavad, välja arvatud Tartu, Viljandi, Pärnu ja Narva teatrid, kes töötavad riiklikul toetusel.

IV

Autorihonorarist vabastamisele ei kuulu Kaitseliit, Naiskodukaitse, Koolide Hoolekogud, juhuslikud komiteed ja ringid, Isamaaliit, ja teised sellelaadilised organisatsioonid.

V

Autorihonorarist vabastamise avaldised ja tõestised peavad kandma kahte allkirja.

VI

Avaldised ja tõestised kirjutada E. Haridusliidu poolt trükitud plankettidel.

VII

Tõestus ettekande korraldamise üle tuleb saata kohe pärast ettekannet.

Liidu liikmetele.

Eesti Haridusliidu juhatus palub kõiki, kes liidule raha saavad rahakaardiga või otse-

kohe liidu posti jooksva arve kaudu, tingimata ära märkida rahakaardi lõigendi sõnumite küljele, mille eest või mis otstarbeks raha on saatja poolt määratud.

Korjandus ja loterii vabaharidustöö heaks.

Kuna E. Haridusliidul ei võimaldu riigilt saadava toetusega arendada vabaharidustööd tarvilikus ulatuses, siis on liidu juhatus pöördunud igal aastal ka seltskonna poole toetuse saamiseks. Käesoleval aastal on omaabi ettevõtetena teoksil korjandus ja asjade loterii. Korjandus kestab 20. märtsini ja on seni annud rahuldavaid tulemusi. Oma liikmeskonnalt loodab liidu juhatus vastutulekut loterii realiseerimisel. Loosimine teostub 15. mail ja seda ühelgi tingimusel edasi ei lükata. Sellepärast tuleks pileтите müüjatel, kes näevad, et nad kõiki pileteid ei jõua ära müüa, saata nad võimalikult aegsasti tagasi, sest viimastel päevadel ei saa neid liidu juhatus ka enam realiseerida.

Võrreldes võitude väärtusega, kus esimesteks võitudeks on:

mootorratas,
õmblusmasin,
kohvergrammofon,
päevapildi aparaat,
raamatukogu (50 r.),
kohviserviis,
viljapuuprits j. n. e.

on pileтите hind siiski odav — 25 senti.

Tänuks pileтите müüjatele annab liidu juhatus neile laualippe ja raamatuid.

Uusi raamatuid.

Johannes Semper: Risti-rästi läbi Euroopa. Reisikirjeldused. H. Mugasto kaas ja illustatsioonid. O/Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind Kr. 4,75.

L. Hansen-Iravere: „Kaunismäe“. Näidend neljas vaatuses. Pühendatud „Vane-muisele“ 70 aasta juubeliks. O/Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind Kr. 2.—

K. A. Hindrey: „Kill Martus koolis“. Noorsoojutt. Hind Kr. 2,45, E. Järve kaas.

M. Sillaots: „Trips, Traps ja Trull.“ Jutt

väikestele lastele. E. Järv'e kaas ja tekstiil-illustratsioonid. O/Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind Kr. 1,—

Helmi Mäelo: „Pärt on minu sõber“. Noorsoojutt. Illustreeritud. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus. 1935. a. Hind Kr. 1,25. Kaas ja ilustused Aug. Peernalt.

Poliitilised peavoolud — konservatism, liberalism, sotsialism. Sissejuhatas poliitikasse. Kirjutanud rootsi eriteadlased dr. L. Ljunglund, dr. H. K. Rönblom ja R. Lindström, redigeerinud ja järelsõna kirjutanud prof.

Peeter Tarvel. 112 lk. hind 1 kroon. Elava Teaduse aastatellijaile 75 senti.

Fr. Kreutzwald: Kalevipoeg. V trükk. Toimetanud Aug. Annist. Redaktsioonitoimkond: P. Ariste, J. Mägiste, D. Palgi, A. Saareste, F. Tuglas. K. Mugasto puugravüürid, Kr. Raua sõejonised. 320 tekstilehekülge + 21 kriitpaberist vahelehte, kokku 342 lk. Hind 5 kr.

Prof. J. Piiper: Pilte ja häali kodumaa loodusest. E. Kollomi kaas. O/ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind 3 krooni.

O. Luts: „Väino Lehtmetsa noorpölv“ E. Järve kaas. O/ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind 2 kr.

Friedebert Tuglas: Kriitika. IV. O/ü. „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind 3 kr.

Prof. E. Tennmann: Hinge surematu. O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“. Filosoofiline seeria nr. 2. Hind 1,25 kr.

Dr. med. K. Lellep: Individuaalpsühholoogilise kasvatus põhijooni. Eesti Vaimuteravishoiu Ühingu toimetised I. O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 1,25 kr.

A. H. Tammsaare: „Kuningal on külm“. Näidend 3 vaatuses 4 pildis, O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1936. a. Hind 1,50 kr.

Roopi Hallimäe: „Päikese maja“ Teine valimik värsipõimikut O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“, Tartus, 1935. a. Hind 2 kr.

R. Roht: Väleküüs ja Tuhknai. Jutud lastele. Kaas ja illustratsioonid A. Peernalt (Originaal linoolilõiked). O/ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 3,50 kr.

Mag. J. Kents: Kooligeograafia. Olemus, sisu ja meetodid. Eesti Õpetajate Liidu kirjastus, Tallinnas, 1936. a. 92 lk. Hind 1,50 kr.

Ed. Laaman: Jaan Poska. Elulugu. 157 lk. hind 150 s. 10 illustratsiooniga. „Suurmeeste elulood“ nr. 29. E. Kirjanduse Selts.

Bernhard Sööt: Stilistika ja poeetika koolidele. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1935. a. Hind 0,75 kr.

Mart Raud: „Kauge ring“. Luuletusi, Joh. Raudsepp'a kaas. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1935. a. Hind 1,50 kr.

K. A. Hindrey: Meie koduloomad ja nende põlvnemine. 104 lk. 30 tahvilit ja pilti 92 loomast. Hind 1 kr. „Elava Teaduse“ aastatellijaile 75 s.

K. A. Hindrey: „Armastuskiri“. Novellid ja miniatüürid. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 2,50 kr.

A. Jakobson: „Reamees Mattias“. Novellikogu. Kaas ja tekstiillustratsioonid E. Järvelt. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind broš. 3,75, köites 4,50, iluköites 5,25 kr.

Fr. Tuglase rahvajutt: „Hunt“. K. A. Hindrey illustreeritud. Hind 0,50 kr. O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus 1935. a.

Marie Under: Kivi südamele. Kümnes kogu luuletusi. Kaas H. Mugastolt. Hind 2,40 O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“.

Joh. Hiimets: Augustinus. Suure usuvõitleja elu ja vaated. Suurmeeste elulood nr. 28. 139 lk. Hind 1,50 kr.

Mart Raud: Kirves ja kuu. Romaan. F. Sannamehe kaas. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 4,50 kr.

N. Päts: „Valgeil õil.“ Luuletused. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 2,50 kr.

K. A. Hindrey: Urmas ja Merike. Ajalooline romaan. Kaas. E. Järvelt. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1935. a. Hind 4,75 kr.

Aug. Mälk: Öitsev meri. Romaan. E. Kollomi kaas. „Noor-Eesti Kirjastus“ 1938. a. Hind 4,50 kr.

R. Sirge: Väikesed soovid. Novellid. J. Vahtra kaas. O/ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus 1935. a. Hind 2,50 kr.

E. Pressensé: „Ursula.“ (Seulette-üksik). Romaan. Prantsuse keelest tõlkinud A. Poska. O/ü „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus, 1936. a. Hind 3,40 kr.

Raamatu osa Eesti arengus. Koguteos. Toimetanud D. Palgi. Kirjutanud: D. Palgi, M. Kampmann, O. Liiv, K. Mihkla, G. Suits, A. Annist, H. Paukson, A. Palm, O. Urgart, J. Tork, J. Sarv, J. Mägiste, R. Antik, K. Taev, F. Tuglas. Statistiliste tabelitega ja illustratsioonidega kriitpaberil, nendest 9 värvides. 300 + 46 = 346 lk. Hind broš. 4 kr.

A. Gailit: Isade maa. Romaan Vabadussõjast. Jaan Vahtra kaas. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus 1936. a. Hind 5,75 kr.

Toimetus: J. Rummo (peatoimetaja), A. Sibul, A. Särev, E. Vender (vastutav) toimetaja. Väljaandja: Eesti Haridusliit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus tänav nr. 2.

F-ma J. Ratasepa trükikoda — Tallinn, Lai 43.

A/s „ROTERMANN'I TEHASED“

end. CHR. ROTERMANN

Asutatud 1829. aastal.

JAHUVESKID • LEIVATÖÖSTUS • VÕIEKSPORT

Esindused:

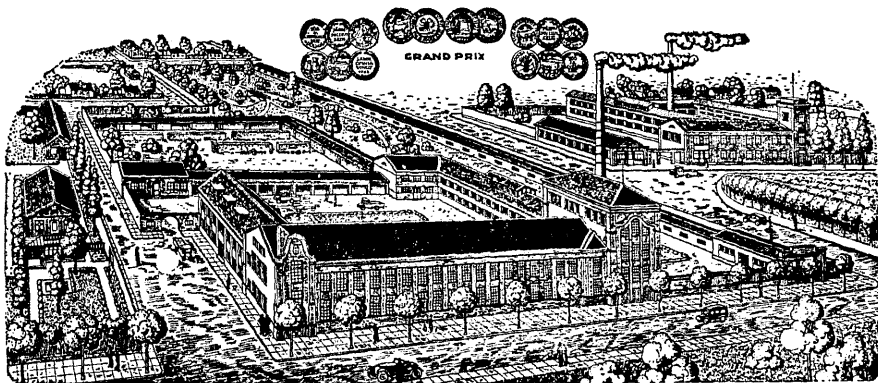
„OPEL“ autod, • KRUPP“ autod
„CONTINENTAL“ kummid

Juhatus — TALLINNAS

Osakonnad:

TARTUS • VILJANDIS • NARVAS

Pärnu Linatööstuse A/S. Pärnus, Rääma 38, tel. 125.

Soovitab: Oma vabriku linast lõnga ja niiti mitmesuguses jämeduses. — Pesurilet, pleekimata, pleegitud ja värvilist. — Vaharilet, käsitöö-, madratsi- ja põrandariiet. — Viljakotte ja kotirilet. Masinarihmu. — Presente ja presentriiet, imbutatud ja imbutamata. — Kalavõrke ja võrgulõnga. — Nööre, peenimast sidumisnööri kuni ohja, köie ja jämedate trossideni, iga sorti kalapüügi- ja värtnanööre. Võtame rahva linu, takku, villu ja kangaid ümbertöötamiseks otse vabrikusse ja ka meie esindajate kaudu saates üle kogu maa. Soovikorral vahetame linade ja takkude vastu kohe valmis lõnga ja riiet.

Pärnu Linatööstuse A.S.

Kinnitusselts „TALU“

TALLINNAS, Estonia puistee nr. 27. (Estonia teatri vastas)
Telefon 459-07 ja 459-09

**Toimetab tule-, elu-, õnnetusjuhtumiste-, töö-
liste-, murdvarguste-, koduloomade-, rahe- ja
klaasikindlustusi.**

Peaagentuurid:

Tartu, Promenadi 6, kõnetr. 8-05	Tapa, Kesk tänav 3
Rakvere, Laada 12, „ 1-08	Võru, Vabaduse tänav 11
Viljandi, Tartu 7, „ 1-93	Petseri, Võru tänav 3
Jõhvi, Narva 5	Valga, Vabaduse tänav 2
Paide, Tallinna 22, kõnetr. 74	Rapla, Raadiku majas

ESINDAJAD: igas linnas ja vallas.

Põllupidajate Ühispank

TALLINN, Estonia Puistee 27. (Estonia teatri vastas)
Kõnetraat 455-68

OSAKOND: Keila alev Kiriku pl. 6
Kõnetraat 75

Võtab raha hoiule,
annab laenusid ja toimetab kõiki
panga operatsioone.

Hoiukarbid.

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri Osaühisus

Asutatud 1857. a.

Värtnaid — 500.000

Telgi — 4.000

Vabrikud Kreenholmis, Narva lähedal.

Juhatus: Tallinnas, Pikk 68, tel. 426-63.

Müügikoht: Kaubandus A.-S. „Kreenbalt“, Tallinnas, Suur
Karja 13, tel. 425-14.

Müük ainult suurel arvul.

MOODSA MÖÖBLIGA

TUTVUDA VÕITE TEIE ALATI MEIL ILMA
VÄHEMAGI OSTMISE KOHUSTUSETA

A.-S. A. M. LUTHER

TALLINNAS, VANA POSTI 9. TEL. 446-16
TARTUS: E. V. JÜRGENSI JUURES, ÜLIKOOI 2
TELEFON 788

Müüme

suurel ja väikesel
arvul:

Maaharimise riistu — Sahad, äkked, kultivaatorid, reaskülvimasinad »Radix«, ristikheinaseemne külvikärud, kunstväetise puistaja »Westfalia«, Oliver — traktori sahad ja randaalid.

Kunstväetisained — Lämmastikväetised, superfosfaat, kaalisool jne.

Niidumasinad — Rootsi Herkules rohuiniitjad, loorehad, heinakaarutajad, viljaniitjad jne.

Viljapeksumasinad — Thermanius 20"—40" trumliilausega.

Isesõitjad lokomobiilid

Fordson traktorid — Mootorid — bensiini, petrooleumi ja nafta jaoks, lamavad ja ratastel.

Ford sõidu- ja veoautod — Tagavaraosad kõikide masinate jaoks alati laos.

Eestimaa Põllumajanduse ja Tööstuse

A-S. ESTAKLAND

Tallinnas Tartus Rakveres
V. Sadama 11 Narva 3 Vaksali 34

Elegantsele daamile

soovitab parimas kvaliteedis:
siidi- ja villaseid kleidi- ning
mantliriideid, sharmöös ja
võrratuid pitsse, siidi- ja
kummipaelu ning voodrisiidi.

A/s „**Rauaniit**“

Tallinn, Põhja puistee 7.

EESTI PABERI AKTSIA SELTS

ESINDAB JÄRGMISI
PABERIVABRIKUID:

Põhja Paberi- ja Puupapi Vabrikute Aktsia Ühisus, Tallinn
A/S. Tallinna Paberivabrik E. J. Johanson, Tallinn
Türi Paberi- ja Puupapi Vabriku Aktsia Selts, Türi
A/S. Paberivabrik «Koil», Kohila

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse Puiestee nr. 1. Telefon 444-38, 444-36

Võtab raha hoiule, makstes hoiusummade pealt ajakohast kõrgeimat protsenti.

Annab laenusid 5½%—7% obligatsioonide, väärtpaberite, kulla ja muul kindlustusel ning käemeeste vastutusel.

Müüb riigikassa pantkirju, millega võib soodsalt tasuda asunikude talude võlgu.

Toimetab sissenõudmist vekslite ja dokumentide järele.

Saadab raha teistesse linnadesse ja rahvarikkamatesse kohtadesse.

Toimetab kõiki pangatalitusi.

JUHATUS.

Vastastikustele Kindlustusseltsidele

korraldab edasikindlustust
annab tarvilikku nõu ja ju-
hatusi asjaajamiseks ning
toimetab tasuta välisrevis-
jone (revisjoniliidu õigustega)

*Eesti Ühistegeline
Kindlustus-Keskselts*

Tallinn, S. Karja 19 Tel. 426-83

Keila
villaketramise
ja
kudumistööstus

PÕLLUMAJANDUSLIK
EKSPORT OSAÜHISUS

„OVO”

ASUTATUD 1924. A.

Ostab piiramata arvul aasta läbi välja-
veoks ja siseturu tarbeks

kanamune,
vasikanahku

ja maksab kõrgemat päevahinda.

Kontor asub Tallinnas, S. Karja t. 18-d,

Laenupanga majas ja ruumes.

Telefonid: 447-53 ja 445-71.

Telegr. „OVO”.

„EKS-MAJA”

ASUT. 1866. A.

SUURIM EESTI ÜHISTEGELINE
KINDLUSTUSETTEVÕTE

TOIMETAB:

tule-, noorte-, elu-, murdvarguse- klaasi- ja kodulooma-

KINDLUSTUSI

Soodsad tingimused, kindel vastutus, õiglane kahjude likvideerimine.

Juhatus ja Peakontor: Tallinn, Lai 1, oma majas.

Kontor: Harju 29, Tallinn. Majaomanikkude Pangas.

Osakonnad: Tartus, Viljandis, Valgas, Rakveres ja Petseris.

KÕIK JÄLGIIVAD
SUURE HUVIGA

KARL
JÜRGENS

SISUKAS,
MITME-
KÜLGNE,
PILDIRIKAS,
HUVITAV
JA SUUR
AJALEHT

TELLIGE VEEL TÄNA
> UUS EESTI <

Thomas Clayhills & Son

TALLINN

SPEDITSIOON LAEVAAGENTUURID PRAHTIMISED

Oma laod otseühenduses raudteega.

Omad puksiirlaevad.

Korralised laevaühendused:

Tallinn—Stockholm

Tallinn—Stettin

Telefonid 435-58, 435-26.

KAUPADE OSAKOND:

Heeringad, sool, suhkur, riis, jahu, tõrv,
seebikivi, koloniaalkaubad.

Õ L I D.

Kaupade eksport: Telefon 435-25.

Auru- ja sepasõed, koks, küttepuid, ehitusmaterjalid.

Metsa eksport osakond:

Telefon 435-23.

Telegr. aadr.: CLAYHILLS—TALLINN.

MOODSAID
KLEIDIRIIDEID
COTTON-SUKKI
valmistab kõrgemas väärtuses
A/S. OSKAR KILGAS
vabrik, Tallinnas

Teie ei leia kusagilt nii suurt väljavalikut kui meilt

raamatute koolitarvete kirjutusmaterjalide ja paberikaupade

alalt, sest seisab ju meie ladudes üle 3000 eriliigi kaupa.
Sealjuures püüame teenida alati vastutulelikult ja rahuldada
Teid hinnavääre kaubaga.

Võtame vastu

tellimisi välismaa raamatuile, ajakirjadele ja lehtedele.

K-Ü. „RAHVAÜLIKOOI”

raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplused

Tallinnas, Harju 48, oma majas, tel. 444-39, 444-37

Tallinnas, Jaani 6, pangamajas, tel. 446-67, 446-66

Nõudke

*Balti Puuvilla Ketramise ja Kudumise Vabriku A-si
Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O-ü.
Sindi Tekstiilvabrikute Üh.
O-ü. Eesti Niidivabriku*

kaupu.

<i>Puuvillased-</i>	} r i i d e d	
<i>Villased-</i>		lõngad
<i>Siidi-</i>		niit

Suurmüügi keskkoh:

$\frac{A}{S}$ Kreenbalt, Tallinn

*Väikemüük kõigis paremais riide- ja segakauplustes
linnas ja maal.*

Eesti Vastutavate Ametnikkude Ühing

Ühing on asutatud 1920. a.

Annab vastutavaid ametnikke ja vastutab nende kätte usaldatud varade eest.

Vastutuskapital ja tegevus seisab Tallinna börsikomitee järelvalvel, arvepidamise ja asjaajamise sunduslikku välisrevisjoni toimetab Eesti Kindlustus Keskseits.

Aadress: Tallinn, Väike Karja 3.
Tel. 458-66.

Narva Linaketramise Manufaktuur

Kontor: Jaani tän. 11, Tallinnas.

Valmistab linaseid riideid:

Pesu-, voodi-, laua-, kleidi-, mööbli-, käterätiku- jne. ning,

uuemates mustrites:

Päevatekid, põrandavaibad, voodiesised-vaibad, põrandariided.

Müügil kõigis suuremates manufak-

tuurärides üle maa.

*Elus loomade, liha
ja lihasaaduste eksport*

**Eesti
Peekoni Eksportühisus**